

יום

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת א' (י"ג)
שנה שניה
סיון תש"ו - יוני 1946
כחובת המערכת
חבל ים לישראל, תל-אביב
סל. 2437 ת.ד. 1917

שמיר

חוק, חוק ונתחזק!

התנועה הימית, שותפה הנאמן של התנועה הציונית במפעל תקומתנו הלאומית בארץ, נסערת וכואבת על אבדן החיים ועל החרבן וההרס-בנקודות החקלאיות, במושבות ובערים, שבוצעו על-ידי ממשלת הספר הלבן — עומדת הכן, עם בני הישוב כולו, מאחורי הנהלת הסוכנות היהודית, הועד הלאומי וראשי הישוב. המאבק — על העליה, על ההתישבות ועל עצמאות מדינית — לא ייפסק. ישובי הדייגים — מקומם בגבולות ובאזורי-הספר. בדם ויזע הפרו חבריהם את חולות השממה ואת האדמות, האכולות חום וקדחת. אנשי חולת-א מלומדי נסיון וסבל, נתנו את קרבנם הנוסף — את מאיר זיכרר ז"ל — שחש לעזרת אחים בכפר גלעדי. אנשי "שדות-ים", הנאבקים מרה על כל שעל אדמה ועל כל הישג בים, גורשו מישובם, שבעמל ויצירה הקימוהו ובאהבה ללא מצרים טפחוהו והביאוהו עד הלום.

לא יחת הישוב מגזירות ופעולות-הרס. הישובים שהוקמו לא ייהרסו עוד. על ישובי החוף שלנו נשמור כעל בבת עין, כי "בסיסים קדמיים הם למאבקנו על עליה חפשית ומבצר עוז לבטחוננו באזורי הספר".

חוק, חוק ונתחזק!

מאיר זיכרר

איש חולתא. נפצע פצעי מות בכפר גלעדי. מת במוצ"ש, כ"ג סיון בבית החולים שווייצר בטבריה.

היה בין היוצאים לעזרת כפר גלעדי, כשהצבא ערך חפושים במקום. הבאים נתקלו באש מצד חיל הספר. כשהשתטחו על הארץ התקרבו אליהם אנשי חיל הספר וחיילים אחרים ופתחו עליהם באש מכל הצדדים. בן 27 היה במותו.

שדות-ים רוקנה מחבריה

בפעולות הצבא בארץ

ביום א' בתמוז, ב-4.30 לפנות בוקר, פרץ צבא רב מכל הצדדים לחצר הקיבוץ שדות ים שבקיסריה. דרישתם היתה, שכל הגברים יתרכזו במקום אחד. הבחורים התנגדו והחיילים התחילו להשתמש בכידונים ומיד נפל פצועים ראשונים. נפצעו 9 חברים, מהם 2 בחורות. אחת החברות לקתה בזעזוע-מוח. בשעת החיפוש שברו החיילים דלתות ועברו בכל החדרים והצריפים, אך לא מצאו דבר.

לאחר 4 שעות עזבו את המקום. לקחו אתם את הפצועים והוציאו את כל הגברים של המשק אתם. במקום נשאר רק נוטר אחד עם הנשים והילדים.

על המעטפה: בתהלוכת "יום הים" בתל-אביב

זאב הים, רב חובל / מגויסנינו לצי חזרו לביתם (לויטננט הצי המלכותי)

היה זה מאמץ גדול, כשהישוב העברי — והנוער הא"י במיוחד — הטיל על עצמו את הנחת היסודות לנמל העברי בת"א, במאי 1936. תוך 3-2 השנים הראשונות לקיומו של הנמל, עבדו בו יותר מ-2,500 איש; מהם עובדים קבועים, מהם גם — עונתיים. כש-800 מהם התאזרחו בנמל אזרחות מלאה ובזמן כניסת איטליה למלחמה שמשו בתפקיד של סווארים, ספנים ועובדים מנוסים לסירות-המנוע. זה היה גרעין בריא למעמד יורדי הים שלנו.

לא היה זה אלא טבעי, שעם פרוץ המלחמה פנו רבים מעובדי הנמל למוסדותינו הלאומיים ולשלטונות בדרישה לגייסם לצי המלחמתי. לא ניתן להם הדבר. סבות שונות היו לכך, ובעיקר — מעצורים פוליטיים. שערי הצי המלכותי עוד היו נעולים בפני המתנדבים היהודים מהארץ. מתנדבינו התגייסו אז לצבא, הם שרתו בעיקר ביחידות שפרקו אניות בנמלים. רבה היתה התועלת של יחידות אלו למאמץ המלחמתי שלנו; גם צירצ'יל נתן לזה בטיי בשעתו, בנאומו הידוע על חזית קירינאיקה ויון.

מאמצים רבים נעשו, כדי לחדור ל"סניור סרביס" — לצי של האימפריה הבריטית. מן הראוי לציין, שמעשי גבורה מרובים בוצעו בשרות המלחמתי-הימי, טרם הכרו רשמית על הגיוס לצי. הנה רק בימים אלה התיחד הישוב עם זכרם של כ"ג הבחורים, שנספו בפעולתם הנועזת, הימית-הצבאית, בלא מדים של הצי המלכותי. הנה גם קבוצה שניה, שאף היא היתה בלא מדים, שמשה כמשמר על משבר הגלים בחיפה ומתפקידה היה לסגור ולפתוח את שערי הנמל — מן הים.

רק בנובמבר 1942 בא היום המקווה. הצי המלכותי הכריז על גיוס ארץ-ישראליים לכל שרותיו. ביזמתו של קצין אנגלי, גויסה קבוצה קטנה ראשונה של בעלי מקצוע — מסגרים וחרטים, שבעזרתם הוקמו בתי המלאכה בנמל חיפה. אחר כך נוספו עליהם גם נגרים. הקבוצה כולה הועברה במרוצת הזמן למצרים.

תוך שנה וחצי התגייסו לצי למעלה מ-1100 איש; ביניהם 13 קצינים והשאר — מכוואים, מסגרים, ספנים, אלוטאים, נגרים, נהגים, מחסנאים, טבחיים ומלצרים, עובדי משרד ואחרים. אלה שהלכו לצי היו מעוניינים לעבוד בים ולא ביבשה. המוסדות והמגויסים עצמם נסו ללא הרף לפרוץ ולבטל את ההגבלות שהוטלו עליהם בשטח זה.

במרוצת הזמן עבדו 7 מבחורינו בצוללות; כ-20 — בסירות טורפדו; כ-200 בסירות מנוע בתוך הנמלים; כ-150 — באניות מלחמה שונות; 18 — כאלוטאים; השאר — בבתי המלאכה שבנמלים. לא רק בחופי מצרים, קירינאיקה ויון, אלא גם — במאלטה ובאיטליה.

מסורת רבת שנים לצי המלכותי, בחורינו לא ביישו אותנו בעבודתם בצי זה. הם התקדמו יפה בעבודתם. עלייתם מדרגה לדרגה הפתיעה לא פעם את קציניהם ואולי לפעמים עוררה גם רגש של קנאה בלבות חבריהם הלא ארץ ישראליים. למרות הקשיים המרובים, ובין אלה — קשי ההסתגלות לתנאים המיוחדים ואי-ידיעת השפה האנגלית, הם כבשו עמדות חשובות ורכשו לעצמם נסיון עשיר בעבודה, מהפשוטה ביותר ועד לבנין מספנה צפת.

י. פרישמן / חמישה חדשים לפעולות החבל הימי לישראל

(מתוך דו"ח בישיבת המרכז, לחדשים ינואר-מאי 1946)

צבנו הארגוני

סניפנו באפריקה הדרומית הפך "מרכז מעט" לעבודתנו בארצות הדוברות אנגלית. נסיונם משמש לנו מורה דרך לראשית פעולה בארצות אחרות. חברינו באפריקה מטפחים גם הוצאת דברי פרסום בעניני החבל הימי לישראל באנגלית, שיש בהם כדי לעזור לנו בפעולתנו הארגונית גם מחוץ למדינה זו.

יש לציין במיוחד את נכונותם של יהודי דרום אפריקה להשקיע כספים במפעלים ודיג בארץ.

שליחנו לחוץ לארץ, וראשון והיחיד לפי שעה — חברנו מ. ריבלין, המזכיר הכללי של החבל הימי, חזר מאפריקה בימי דצמבר האחרונים 1945 וב-30 לאפריל 1946 יצא לאנגליה לחדשים מספר. מתפקידו: (1) להקים מחדש ולבסס את סניפנו הארצי באנגליה (2) לדאג להעברתה של ספינת האמונים לביה"ס הימי.

לפני כחצי שנה העלינו את התביעה להקמת תנועה צולמית לחבל הימי לישראל. משהו נעשה כבר בשטח זה, אולם העבודה הארגונית העיקרית עוד לפנינו. הרחבנו בזמן האחרון את המסגרת הארגונית בארץ. כיום אנו פועלים, ב-200 מקומות-סניפים בערך, עם 21,900 חברים. מאז דצמבר 1945 נוספו לנו 14 סניפים עם 1,904 חברים.

הסניף באפריקה הדרומית ממשיך בפעולתו ומרחיבה בהתמדה. מאורגנים בו למעלה מ-4,000 חברים. נעשית בו פעולה הסברתית וארגונית מתמדת. גם "יום הים" נחוג שם השנה בקנה מדה גדול, בכל רחבי המדינה, והעלתה בו מחדש בעייתה של הימאות העברית, כפעולה המחייבת טפול דחוף.

קשיים מרובים נגרמו לנו ע"י הפוזר הרב של אנשי הצי הארץ ישראליים. הם נקלטו באניות קטנות — לא יותר מ-2-3 אנשים באניה, או גויסו לתפקידים אחרים הדורשים מספר מועט של בעלי מקצוע בלבד. רק במקומות מעטים — באלכסנדריה, פורט סעיד וחיפה — היו רכזים ניכרים יותר. עובדה זו, עובדת הפיזור, יצרה מראשית הגיוס תנאים חברתיים מכבידים. נוסף על כך: קשה היה לבחורינו להתרגל לאוכל המיוחד, לשינה בערסלים, לצורת העבודה, לשפה, להרגלי החיים ולמשמעת. גם התלבושת המיוחדת, הדאגה לכפתורים גוצצים ולתסרוקת מסודרת, היחס בין בעלי הדרגות — שלא תמיד הן נקבעות לפי הידיעות והכשרונות של העובד, אלא בעיקר לפי זמן השרות — כל זה גרם קושי בהסתגלות לחיי הצי.

ואם בכל זאת, לאחר 3-4 שנים, עלה בידינו לעצב חבר אנשים, אשר יש לו לא מושגים קלושים, אלא ידיעה רצינית ומעמיקה בעבודות הצי — נזקוף זאת על חשבון מסירותם ומאמציהם, רצינותם וכשרונותיהם של מגויסינו. תוך העבודה הקשה והתנאים של סכנת נפשות בזמן ההפצצות ופעולות האויב האחרות — בגרו צעירינו והתחזקו, מבחינה רוחנית וגופנית גם יחד. הם השתתפו בהצלחה מרובה גם בחיל האספורט, המפותחים במאד בשרותיהם של הכוחות הבריטיים, והגיעו להישגים ניכרים בשחיה, מפרשים, טניס, כדור רגל ועוד. חשוב מזה, שהשתתפו באופן פעיל בחיים הצבוריים של היחידות הארצישראליות ושל מרכזי היהודים, שאליהם הגיעו (בעבודה חנוכית לנוער, בסדור מסבות וחגיגות וכו').

מספר לא גדול של ארצישראלים נספה בפעולות הצי, כי הגיוס בוצע בתקופה האחרונה של מלחמת העולם. על כל פנים — הספיקו עוד אנשינו לטעום טעם של

הפצצות כבדות מן האויב, שגרמו לנו גם קרבנות בנפש. במצבים המסוכנים והרציניים ביותר הצטיינו בחורינו באחריות מחלטת ובקור רוח, שצוינו לשבח ע"י הקצינים הגבוהים של מפקדת הצי. לעת הצורך ידעו לבצע פעולות במהירות הדרושה ובאופן יעיל.

הנה רק שתי דוגמאות. היה זה בתקופת הפלישה לסיציליה, לאחר ישיבה במפקדת הצי העבירו סירות-המוטור שלנו, במהירות הבזק ממש, את כל הקברניטים לאניותיהם והודות לכך יצא כל הצי האדיר שבמקום — כ-250 אניות במספר — לדרכו. והנה גם מעשה שקרה לפני חדשים מספר והיה זה כבר לאחר תום המלחמה. שרפה פרצה בנמל, אש אחזה בדלק על פני המים וסכנה מרובה נשקפה לאניה, שהדלק דלף מתוכה, ואף גם לאניות שהיו בקרבתה. סירת מוטור, עם חבר עובדים ארצישראלים חצתה את הים הבוער בפרופלר ועצרה בעד התפשטות האש, הודות לשביל שיצרה בה. קור רוחם של הימאים שלנו עמד להם, לאניות ולעובדיהן.

ספק רב, אם נוכל בזמן הקרוב לנצל את הידיעות ואת הנסיון, שבחורינו רכשו לעצמם בשנות שרותם. אין לנו לפי שעה צי משלנו, שיוכלו להראות בו את כוחם. יש להניח, שלפתות שלישי ממגויסינו בצי היו יכולים להסתגל על נקלה לחיים ולעבודה באניות מסחר, לו רק היו עומדות מוכנות בשבילם עם שחרורם.

מה יהיה גורלם של צעירינו אלה — צעירים בריאים וחזקים, בעלי מרץ ומלומדי נסיון — עתה, עם שובם הביתה? הנדע לנצל חומר אנשי יקר זה למטרות חיוביות וקונסטרוקטיביות במפעלי כבוש הים? הנסיון הקצר של החדשים האחרונים מוכיח לנו, שנוסף על הדאגות לדירה יש להם גם דאגת פרנסה וקיום. זה מחייב אותנו למחשבה

הנוער. בקורו האחרון בארץ של מר יצחק נורמן, מזכיר של הקרן, הדק עוד יותר את קשרינו עם הנהלתה. רבים משליחי הארץ לארצות הברית עומדים אתנו בחליפת מכתבים ומקבלים את דברי הפרסום שלנו — לפעולתם. יצוין, שחוגים שונים התעוררו לפעולה מעשית למען החבל הימי לישראל רק מתוך קשר המכתבים אתנו, ואף החלו כבר בהקמת תאים ארגוניים של החי"ל, בתמיכתה המלאה של ההסתדרות הציונית ומוסדות צבוריים שונים (אזור ויסקונסין).

הרחבתה ובסוסה של התנועה העולמית שלנו מותנית בהרחבת מפעלי הים בארץ מחד ובשגור שליחים של החבל הימי לישראל לארצות הגולה — מאידך.

מעשיותינו בזמן האחרון

עבודתנו השוטפת נמשכת והולכת. מסגרתה הורחבה השנה במדה ניכרת. בטויה המוחשי — תקציבנו לשנת 1946, המגיע לסך 70.000 בערך.

בית הספר הימי עומד עתה בפני שכלולים

הח' ריבלין נעזר בפעולתו ע"י חוגים ציוניים שונים וע"י ידידים נאמנים של החי"ל שבלונדון. ה' ב. כ. מאירו ביץ, מנהל מחלקת הים של הסוכנות, השווה עתה בלונדון בעניני החברה הלאומית לספנות, "ציס", מסייע לו במאד. פעולתנו בארצות אירופה המשוחררת היא — "פרטיזנית" לפי שעה. קשרנו קשרים עם מרכזי ההכשרה הימית ועם המחנות בגרמניה, בשטח הכבוש האנגלי. אני עומדים בחליפת מכתבים עם השליחים מהארץ, הפועלים בארצות אירופה שונות, ועם לשכות הקשר שבין הארץ וארצות הגולה. מגמתנו הקרובה — שגור שליחים מיוחדים לאירופה. שיפעלו שם בשמנו.

גם בארצות אמריקה נעשית הפעולה לפי שעה בצורה בלתי קושלמת. יש לנו שם ידידים רבים והספרות שלנו מגיעה לחוגים שונים ואף גם למוסדות ימיים לא-יהודיים. הקרן האמריקאית למוסדות חנוך בארץ, מיסודו של מר אדוארד נורמאן, משתתפת בתקציבו של ביה"ס הימי ומגלה התענינות רבה בפעולתנו. להדרכת

מפעלים שיבואו. לפי שעה רק קבוצה קטנה של מכונאים הסתדרה בנמל חיפה. בצורת קואופרטיב של מתקני אניות ורק בודדים ומעטים נקלטו באניות. בעבודת דיג ובנמלים. לפני זמן לא רב נסתיים תהליך השחרור של מגויסינו בצי. עוד לא אחרנו את המועד — בדאגה להם ובנצלום. לתועלתה ולקידומה של הימאות העברית.

רבים ממגויסינו נקלטו במעגלים כלכליים אחרים ולא בעבודה בים. שלמענה הכשירו את עצמם. צר מאד, אם כח מקצועי זה לא יופנה לנמלים ולאניות שלנו. חייבים מוסדותינו — וגם החברות הפרטיות — לקחת זאת בחשבון. כי גם סדורם של מספר מצומצם של ימאים במקצוע שלהם יתן עידוד לחבריהם. להיות מוכנים ודרוכים לקראת

סירות חרשות. שנמסרו ביום הים לצופי הים ול"הפועל" בחיפה

שיפתח בקרוב בפני מבקרים. הבית משמש לנו מרכז נאה מאד למסבות ופגישות וכן גם לבקורי אורחים. שרותינו הנפרדים לימאים ימצאו רכוש מה עם יסודה של הקרן לימאים. שעליה החלטנו. הקרן מוקמת, תוך שתוף עם מוסדות וחברות הספנות ובאי כח הימאים, והיא מיועדת למתן הלוואות ליורדי הים שלנו — להשתלמות, עזרה לשכון ואף גם — למקרים סוציאליים מיוחדים.

תצויין במיוחד כניסתנו הפעילה לענייני הדיג, ששנים הם סימניה בתקופה האחרונה: א) הקמת התחנה לחקר הדיג הימי, תוך שתוף עם הסוכנות ו"ב) היוזמה לרכוש סכומים ניכרים להקמת מעגנים בחופי הארץ. ולבסוף: פעולתנו הארגונית והמפעלים שהקימונו היו מלווים פעולת הסברה שיטתית ורחבה, שבמרכזה — הירחון שלנו "ים", המופיע בקביעות מדי חודש בחודשו, חוברות ודברי פרסום אחרים. "יום הים" היה גם השנה מנוף רב-ערך להמשך הפעולה.

ניכרים. מתנהל עתה מו"מ בענין רכישתה של ספינת אמונים, שלפי המקווה יסתיים בקרוב בחיוב. הקומנדור מילר חוזר לתפקידו כמנהל מחלקת השיט בביה"ס. ההרשמה לשנת הלמודים הקרובה החלה כבר. כיום לומדים במוסד 95 תלמיד.

ההדרכה הימית לשלביה השונים התרחבה השנה במאד לרגל הצורך הדחוף לאמון מוגבר של הימאים הצעירים שלנו. מתוך 13 הסירות החדשות שהקצבנו השנה לארגוני ההדרכה הימית הורדו כבר 5. השאר — תורדנה המיפה בתדש הקרוב. לארגונים ניתנת התמיכה הקבועה. כחנות הקיץ יתקיימו במועדם ולמעלה מ-100 מדריכים ימיים ישלימו הקיץ את ידיעותיהם במחנות המרכזיים. השחיה הקיפה במחצית העונה כ-10,000 תלמיד בבתי"ס העממיים והתיכוניים.

בית יורדי הים משכלל את שרותיו. בומן האחרון השקענו סכומים ניכרים בהגדלת הספרייה הימית של הבית ורכישת מוצגים נוספים לחדר המוזיאון שבו.

פעולות "יום הים" של השנה הזאת היו מרובות ומגוונות. המונים השתתפו בהן — בני נוער ומבוגרים, בכל רחבי הארץ ובסניפי החבל הימי לישראל באפריקה הדרומית. פרסום רב ניתן להן בעתונות, היומית והפריודית, וברדיו. תו החבל הימי לישראל ל"יום הים" הופץ ברבים, בערים ובמושבות.

סיסמת היום היתה: **אניות עבריות לנמל עברי**. הובעו בה — תביעתו ורצונו של הישוב ושל העם כולו לצי עברי ולנמלים עבריים בחופי הארץ.

ערך מיוחד ניתן ל"יום הים" בשנת תש"ו, שהתמוגג השנה עם תאריך העשור לנמל תל-אביב. התביעה לנמל עברי קבלה מתוך כך צורה מוחשית ביותר — תביעה לצבור כולו, להחליץ לביסוסו ולהרחבתו של נמל תל-אביב.

ב א ר ן

קדמה לחגיגות "יום הים" מסכת עתונאים, שהתקיימה ב־20 למאי 1946, במועדון העתונאים בתל-אביב, בהשתתפותם של ד"ר נ. וידרא (מחלקת הים של הסוכנות), י. פרישמן (החבל הימי לישראל) וה' צוקרמן (אוצר מפעלי הים). במסכה זו הועלו הישגי הימאות העברית, אכדוניה בשנות המלחמה ומצבו של נמל תל-אביב.

במפקדים חגיגיים, בת"א ובחיפה, התחילו פעולות "יום הים". השתתפו בהם אגודות האספורט הימי, ארגוני הנוער, תלמידי ביה"ס הימי ותלמידים מבתי"ס התיכוניים והעממיים. נוכח קהל רב מאר.

מפקדים בתל-אביב ובחיפה

במפקד הכללי בתל-אביב שהתקיים על שפת הים ע"י מועדון התארח, בוצעה מסכת "יום הים", בעריכת ש. חלפי, בהשתתפות קריינים, מקהלת ביה"ס התיכוני למסחר (בנצוחו של ה' פינקוס), תזמורת "הפועל" והסטודיה לרקודים "מרגלית". בשעת המפקד חולקו התעודות לגומרי הקורס הימי בקיסריה.

מ. זיליסט שנצח על המפקד, הביא את דבר החבל הימי לישראל.

נוער עברי על חוף המולדת — שא ברכה !

ביום חג זה, הוא גם חג העשור לנמל העברי הראשון בחופה של העיר העברית הראשונה, התכנסנו כאן להפגין ולהעיד על ראשית תחייתנו בימים. פנינו לחרות. לקוממיות ולשלום. לובן מדיכם על פני הרקע הכחול של הים הגדול — זהו צבע תוחלת-ישראל, שלא יחת ולא ירתע עד אם יכבוש את אדמת ישראל ואת ים ישראל.

רק עשר שנים חלפו מאז קפצו הימה הנחשונים שלנו, שחונכו בפלוגות הים של הנוער העברי, כדי לכבוש את החוף ואת הגל, ביצירה ובעמל, למולדת

ולעם. בימים ההם, באפריל 1936, היו שאמרו להכרית תקוה מאתנו. לא קם הדבר. העם בציון הכריו והודיע קבל העולם כולו: לא רק אדמת מולדת נתן לישראל, כי אם גם את ימה של המולדת. להכרות העם ענה הנוער במעשים ושער ציון נפתח בחופה של תל-אביב. ובימי המלחמה התגיסו לצי יותר מאלף מבחורי ישראל, לתפקידים אחראים ומסוכנים ביותר. יש מהם שנפלו על משמרתם, ביניהם — העשרים ושלשה, שיצאו בשליחות מלחמתית נכבדה ולא חזרו אלינו עוד. במותם קדשו את שם ישראל וצוו לנו את החיים.

סיומה של המלחמה טרם הביא קץ לסבלות ישראל. עיניהם של ניצולי הבונקרים בגיטאות אירופה ושל הפרטיזנים שלנו ביערות נשואות אלינו לחוף זה. כאן אחרית תקותם, בחוף הזה עוגן הצלתם. נשלח מכאן לאחים ניצולים אלה ברכת עדוד והבטחה: "לא נשקוט ולא ננוח, עד אם יהיה חוף זה חוף מבטחים לכלכם ועליתם אלינו וחיייתם כאן לבטח".

נוער עברי! כבוש הים אינו ענין של סיסמא והכרזה חגיגית. זוהי תביעה למעשה נועז ודחוף. חוף זה יהפך לנו לחוף מבטחים, אם כפרים של דייגים עבריים יהיו פזורים בו לכל ארכו ואם אניות וספינות עבריות הנהוגות בידיים עבריות תהלכנה בים.

ביום העשור לנמל העברי מעלה על כן החבל הימי לישראל את תביעתו: **אניות עבריות לנמל עברי!** העם בציון ובתפוצות יתן יד נאמנה להקמתו המהירה של הצי העברי. הנוער העברי ייחלץ כדרכו, בכל אש ההתלהבות וכח היצירה שבו, לצו הדחוף של השעה לכבוש הים ומקצועותיו.

תחזקנה הידים המקימות גשר גאולים על פני תהומות ומצולות ים להצלת אחים. תחזקנה ידי העם הכובש יבשת וים — ליצירה ולשלום.

יחי הנוער המשיב בנים לים וים לישראל!

המפקד בחיפה התקיים על המגרש של ביה"ס הריאלי העברי, שהיה מקושט ומודגל בדגלי החי"ל והקוד. במת הנשיאות היתה חטובה בצורת ספינת-מפרש עברית קדומה — סמל החבל הימי לישראל. מעל הבמה התנוססו סיסמאות על כבוש הים ובמרכזו — תמונה ענקית: שרידו הגולה מושיטים ידיהם אל הארץ והים מפריד ביניהם. לקראתם מפליגות הספינות. במפקד השתתפה תזמורת מכבי"אש מתנדבים שבמקום.

מר מ. פומרק, יו"ר סניף החי"ל בחיפה, אמר בין השאר בדברי הפתיחה שלו:

נסתיימה המלחמה, אך התקוות הרבות שתלינו בסיוע זה טרם נתקיימו. האמנו, כי עם גמר הסיוט של

האחרונים עסקו בהנחת היסוד לישובנו החדש בארץ והבאים באו בדרך הים. ואולם עוד לא היתה שעה כזאת כמו היום. זכתה חיפה לקבל את העולים הראשונים למן סוף המלחמה. יבואו עוד ועוד. ניכון לקראת בואם בכמה וכמה דברים. נקום ונבנה כלים ימיים. המאמץ הזה לפי רוחנו הוא ולפי יכולתנו. והנוער — אלה יהיו הנאמנים על הכלים. על כתפיהם — השליחות. החזיקו במשוטים! נשוט, נפליג ונצליח!

אספות ומסבות בחיפה

מסיבת קוקטיל, בהשתתפות ראשי הצבור ובאירכח השלטונות והצי התקימה ב־22.5 בבית יורדי הים. נאם ד"ר מ. הינדס:

«התנועה הימית העברית הצעירה גלתה מחדש את ימנו. מחשבותינו ומאמצינו מופנים עתה לכבושו. לאחר שנשקיע בו כוחות חדשים, הוא יפרנסנו; הוא גם יחנך מחדש את צעירינו ויהפוך אותם לאנשי עבודה גאים בתקופת שלום ולבני אדם אמיצים בשעת סכנה».

הסכית ליום הים" מהדרכתו של מר ש. ביאליק בוצע מעל בית הקרנות בהשתתפות האמנים: גולדשמיד, ח. בן-אורן, טיאנו וברנספלד.
במסיבת ארגוני הנוער הימיים נאמו א. ארגמן, ד"ר נ. וידרא ורב החובל זאב הים. חולקו תעודות לגומרי הקורס הימי. בתכנית האמנותית — סרט החייל ושירה בצבור.
אספות ומסבות ל"יום הים" התקיימו גם בנשר בהשתתפות י. בילופולסקי וש. ויספיש (שירי ים); בבית גלים — עם זאב הים וחנה קיפניס; באולם "מוריה" — עם זאב הים וש. ויספיש.

המלחמה האיומה תשוטנה עשרות אניות במימי הים התיכון, להביא לחופי ארצנו את שארית הפליטה של עמנו הדווי. כולנו דרוכים לקבל את אחינו שבי הגולה. אנו נתונים עתה בעצם המאבק הגדול על הזכות הקדושה להבאת פליטי חרב, אל הארץ המחכה לבניה. עלינו לכוון לקראת הבאות, לאמץ את כל כוחותינו לקליטת עולים.

בשרשרת המפעלים הציוניים, שהננו מצווים להגשימם כיום, מהוה הימאות חוליה חשובה. עלינו לדעת שבלי ימאים עבריים ואניות עבריות, בלי כפרי דיגים עבריים לאורך החוף — לא תהיה גאולתנו שלמה.

דוד רמז, יו"ר הועד הלאומי, הביא את ברכתה של כנסת ישראל.

ד. רמז / נחדש את בריתנו עם הים

ברית קדומים לעמנו עם הים ואין לנו אלא לחדש אותה. הים התיכון ידע עברית ושכחה ואנו ידענו ימית ושכחנוה. עלינו לחדש עתה את הברית עם הים. ונוער זה המשתתף בטורים סדורים בחגיגה נהדרת זו ואותו הנוער החותר במשוטים, היוצא לים — לדיג, לשיט והעושה מלאכה בים בימי המלחמה ובימי השלום — נוער זה הוא הערובה הטובה ביותר, כי עתיד ימי לנו, עתיד של ים-מולדת. זהו עתיד סוער, אבל יקר לנו כאשר תיקר אדמת המולדת. היום הזה, יום ההולדת לנמל תל-אביב, הוא יום הקידושין הימיים שלנו. אין לנו אימפריה, אבל עם יש לנו והתחבורה שלו ימית היא. מה יערב לנו להציע לעולים, לבאים, לתיירים, לעולי הרגל שלנו ספינות שלנו, אשר נוער עברי ינהג בהן. שלושת הדורות

תפלה ליורדי הים

הרבנים וגבאי בתי הכנסיות שבארץ מתבקשים שבעש"ק, כ"ג אייר תש"ו, יאמרו בכל בתי הכנסת בתפלת שחרית אחרי נפילת אפים תפילת "אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה בין בים ובין ביבשה וכו'", ולמחרתו בש"ק בחוקותי, כ"ד אייר תש"ו — יערכו לאחר קריאת התורה תפלת אוכרה "לנשמות הימאים היהודים וכל אלה מאחינו שנטבעו במצולות ים בסערות עשר השנים האחרונות".

של היום. מה היה לנו הים לפני, בדרך נדודינו הרבים? דרך של ענויים, סבלות ותלאות. כעת יצאנו לכבשו, לשלוט בו, לקרבו אלינו ולמטרותינו. זהו ההבדל העצום בין העבר לבין זמננו. טוב עשו אנשי החי"ל, שקבעו את היום הזה "יום הים", שיהיה לנו יום של חשבון נפש על פעולותינו בשטח זה, לעודד העוסקים בכבוש הים ולהמשך. כי רבה עוד הדרך לפנינו. בכחו של החבל הימי והישוב כולו נשיג את מבוקשנו.

ד"ר צ. ברנדר קרא את סכתבי הברכה וביניהם — מהקק"ל, קרן היסוד, מגבית ההתגייסות והמחלקה להכשרה גופנית. כן הוקראה טלגרמת הברכה של ה"ה ב. כ. מאירוביץ, מנהל מחלקת הים של הסוכנות ומ. ריבלין, המזכיר הכללי של החבל הימי לישראל, העושים עתה בשליחות הימאות העברית באנגליה, והטלגרמה של סניף החי"ל באפריקה הדרומית: חבל ימי לישראל סניף אפריקה שולח לכם ברכה נאמנה ודברי עידוד. יהדות אפריקה הדרומית מזדהה ב"יום הים" עם המפעל הימי בארץ באספות הנערכות בכל רחבי המדינה. נצעד אתכם יחד, תוך גישה נועזת לענייני הימאות העברית ותכנית נרחבת לעתיד.

בן-אריה, יושב ראש. האמנים ש. רודנסקי ורחל מרכוס קראו קטעים מהספרות הימית העברית.

אספות ומסכות ל"יום הים" התקיימו גם: בבית ברנר, בהשתתפות לוי שקולניק וי. פרישמן. בחלק האמנותי — שירה בצבור, בהדרכת ד. סמבורסקי וסרט החבל הימי לישראל; ב"וויצ'ו" — בהשתתפות י. בילופולסקי; ב"אהל שם" — במסכת "עונג שבת" — ד"ר ד. לוי. 29 למאי התקיים סיור בקיסריה לחברות ארגון אמהות עובדות, עם למעלה מ-200 משתתפות.

בירושלים

אולם קולנוע "אוריון" — בית העם בירושלים היה מלא מפה לפה באספת יום הים, שהתקיימה בשבת, ה'25 למאי. פתח מרדוך אבישר נאם — י. פרישמן. בחלק האמנותי — הגב' מרים ברנשטיין כהן.

אספת המונים התקיימה בת"א באולם קולנוע "אסתר" בליל שבת, 24 למאי. פתח את האספה מר ש. טולקובסקי, יו"ר החבל הימי לישראל.

ביום זה, לפני 10 שנים, הונח היסוד לנמל העברי, הראשון מאז אלפיים שנה, ע"י מתן רשיון לפריקת סחורות בחופה של תל-אביב. על דעת המוסדות העליונים קבע החי"ל את היום הזה — כ"ג באייר כ"יום הים", כיום מועד לאומי לעדוד מפעלי הים והרחבתם. בתום תקופה זו של 10 השנים הראשונות לקיום הנמל, עלינו לתת לעצמנו דו"ח על מה שפעלנו ועל מה שהחסרנו. על מנת ללמוד מן העבר איך לפעול ביתר מרץ והצלחה בעתיד. והמדובר הוא לא בנמל בלבד, כי אם בכל מפעליה של התנועה הימית. עלינו להבין כראוי את ערכם של הנמל והימאות העברית לקיומנו הכלכלי והלאומי, שנוכל להמשיך ולפעול לפתוחם ולהרחבתם.

מר מ. שלוש הביא לאספה את ברכת עירית ת"א, נאמו ד"ר מ. סנה, חבר הנהלת הסוכנות היהודית וי. מרמינסקי.

מדבריו של ד"ר מ. סנה

שומה עלינו להחיש את בנין הארץ בכל השטחים. אחד החשובים ביותר, החיוניים ביותר במלחמת תקומתנו המדינית — הוא הים. הים הוא גשר לנו עם הגולה, עם השרידים, אשר דרכו ועליו הם נוהרים לחופי המולדת. על הים אין חלים עוד ספרים לבנים והגבלות של ועדות חקירה. במאוחר מאד התחלנו בכבוש הים. עלינו להחיש עתה את הצעד. כשם שבנינו את החקלאות, התעשייה, התחבורה, כן עלינו לשלוט בים.

אנו מברכים על כל הישג. הישג הוא לנו — כל סירה נוספת בים ואפילו בירקון, כל כפר דייגים, תוספת ספינה עברית, הרחבת נמל ת"א, הגדלת מספר העובדים העברים בנמל חיפה. אנו מברכים על כל הישג בספורט הימי, בדיג, בספנות ובנמלים. כל זה מצטרף לשרשרת גדולה של כבוש הים. על כן אנו מחשיבים כל כך את תנועת החבל הימי לישראל והעומדים בראשה, המקדמת והמטפחת את כל הכבושים האלה בים. על התנועה לגדול, להקיף המונים ובכחה נגיע להישגים גדולים, לכבוש החוף העברי והים העברי.

מדבריו של י. מרמינסקי

הסירות הראשונות, קבוצות הדייגים הראשונות שהכשירו עצמם לפני עשרות בשנים ברוסיה ואשר לחופי הארץ לא הגיעו, מצטרפות לחשבון "יום הים"

בחדרה (כ"ג/52) בהשתתפות ד. ברמן, נשיא המועצה המקומית, צבי אמיתי, מנהל ביה"ס, י. בילופולסקי — מטעם מרכז החבל הימי, חנה קיפניס (שיריים) ;

בכפר ויתקין: מפקד הנוער שבכפר ובסביבה, המרונים בים ואספת המוניס בהשתתפות א. סברדלוב, י. בן-צבי, נשיא מועצת עמק חפר, וד"ר צ. ברנדר. בתכנית האמנותית — שרה יערי ונחום נרדי. בשחרית לתלמידי ביה"ס, שהתקיימה למחרת היום, שוחח המורה צור-נמל על "יום הים" ;

בטבריה עין-גב: הופעות ספורטיביות בים, בהשתתפות קבוצות נבחרות מעמק הירון וטבריה; מפקד הנוער ב"גליכנרת" בטבריה. בהשתתפות חברי עין-גב וגנוסר, "הפועל" ומכבי-טבריה. נאמו היה: תג"ר, יו"ר ועד הקהלה, דהאן — ראש העיריה, מ. ויס — מועצת הפועלים, בא"כ חברת פתוח טבריה ומ. פומרוק — ממרכז החבל הימי; נשף ימי בחורשת התמרים שבין-גב עם כל חברי המשק ואורחים רבים, שהגיעו בסירות למקום התגינה. חבר עין-גב ספר על המשק. נאמו היה: מ. פומרוק וד"ר צ. ברנדר. הגבי"מ. ברנשטיין — כהן קראה קטעים מהספרות הימית. הוצג סרט ימי.

ברחובות (כ"ג/28) — אספה באולם "בית האכר", בהשתתפות מר הרביץ, מ"מ נשיא המועצה, ד"ר צ. ברנדר ורב החובל זאב הים. בתכנית האמנותית — שרה יערי ונחום נרדי.

"יום הים" בבתי-הספר

הועד הלאומי לכנסת ישראל
הועד המנהל למערכת החנוך
מחלקת החנוך

ירושלים, ו' באייר תש"ו (7.5.46)

חזור מס' 29

לכבוד

המנהלים והמורים בבתי-ה"ס העממיים והתיכוניים.

א. נ.

"יום הים" — כ"ג באייר, אשר נקבע ע"י החבל הימי לישראל, על דעת המוסדות הלאומיים, כיום מועד לעדוד הימאות העברית, יוחג השנה ב-24 למאי, לפי הלוח הכללי. תאריך זה קשור במאמציו הראשונים של מוסדותינו לקרוע חלון לים. ביום זה ניתן לנו (במאי 1936) הרשיון הממשלתי לפריקה בנמל ת"א.

פעולות "יום הים" של השנה הזאת קשורות בתאריך של יום מלאת העשור הראשון לקיומו של נמל תל-אביב, שמעתה — בהפתח שוב ים התיכון לתנועה חפשית — נחתור ביתר שאת להרחבתו ולשכלולו. ב"יום הים" מפגין הישוב את הישגיו בימאות; בדיג, בעבודה בנמלים, בהכשרה ימית ועוד. אולם "יום הים" אינו בא רק כדי להפגין הישגים, כי אם ובעיקר כדי לציין ולהבליט את אשר עלינו לעשות עוד כשטח זה.

ב"יום הים" תתקיימה בכל רחבי הארץ — דוגמת השנים הקודמות — אספות-ים למבוגרים ולנוער, תחרויות ספורט בשיט ובשחיה, ופרסום רב ינתן לבעיותיה ולמפעליה של הימאות העברית.

במסגרת עבודתו החנוכית הקבועה יציין בית הספר העברי את ערך היום. שעה אחת תוקדש ב"יום הים" (כ"ג באייר) לשיחה בעניני הים ועל תנועת החבל הימי לישראל ובמקצועות השונים ישולב חומר מתאים לנושא זה. מנהלי בתי הספר והמורים ידאגו לכך, שתלמידינו יתקרבו לבעיות הימאות העברית וילמדו לאהוב את הים ולהכירו.

מרכז החבל הימי לישראל מודיע לנו, כי לקראת "יום הים" הופיע חומר הסברתי ולמודי מגוון, שנשלח לבתי הספר. מוריניו ימצאו ודאי ענין בו בבואם לשוחח עם התלמידים על בעיה זו.

בכבוד רב

(—) ד"ר מ. סולוביטשיק

מנהל מחלקת החנוך

בהתאם להוראותיה של מחלקת החנוך לכנסת ישראל הוקדשו שעורים מיוחדים לשיחות בעניני דיומא — בבתי-הספר העממיים והתיכוניים. כן גם נערכו בהם מפקדים חגיגיים, מסבות, תערוכות וכי. בנמל תל-אביב בקרו כ-10,000 ילד, מבתי-הספר בתל-אביב ומחוצה לה. לכל מוסדות החנוך בארץ שלח החבל הימי חומר הסברתי רב: לוחות עם תוויות, תמונות ו-3 חוברות "למורה וללמדריך" — חוברות להסברת עניני הים; מפקדים ומסבות, קונטרס ביבולוגרפי — בעריכתו של י. פרישמן, ושיריים עם תוים, בעריכת יצחק אדל.

בבתי-הספר הופץ ב"יום הים" תו החבל הימי לישראל.

מעשה הנמל.

אחת התמונות מ"מעשה הנמל"

ככ"ג באייר התקיימה בתל-אביב הצגת הבכורה של החויון "מעשה הנמל" בבצוע התיאטרון לילדים שליד מרכז הגנונת, בהשתתפותו של החבל הימי לישראל. החויון נכתב במיוחד ל"יום הים", ע"י לוי קיפניס, והוכנס לרפרטואר הקבוע של התיאטרון לילדים—לילדי הגנים והכתות הנמוכות של בתי-הספר העממיים. ההמחזה והבמאי — בידי רבקה ספר ומשה ברקאי.

באספה, יום הים" בקיפסאון.
הנואם - מר מ. בן-אריה, יו"ר
החיל באפריקה הדרומית

באפריקה הדרומית

חגיגות "יום הים" שנחוגו השנה, זו הפעם הראשונה, בקנה מדה ארצי זכו להצלחה רבה. פעולות "יום הים" התקיימו במקומות שונים במדינה (לפי שעה קבלנו פרטים רק מקיפסאון) - בין המבוגרים, הנוער וילדי בתיה"ס. העתונות היהודית פרסמה חומר רב על מפעלי הים בארץ ועל החי"ל. תפלה מיוחדת לשלומם של יורדי הים נערכה בכל בתי הכנסת במדינה.

ב-23 למאי התקיימה באולם ההסתדרות הציונית בקיפסאון האספה המרכזית ל"יום הים" שרכזה המונים.

פתח מר מ. בן-אריה, יו"ר החבל הימי לישראל באפריקה הדרומית, שאמר בין השאר: "הפעולה הימית משלימה את פעולתנו הציונית הכללית. ארץ ישראל קטנה היא, אולם אפשר להגדילה ולהרחיבה ע"י תוספת שני ימים - ים התיכון וים סוף. אין גאולה שלמה לעם, בלי גאולת הים".

הגב' ברטה סלומון, חברת הפרלמנט, והרב א.ט. שרוק, היו הנואמים הראשיים באספה.

הגב' סלומון אמרה: "עד כה לא נצלנו את השכנות עם הים. הים הוא מקור פרנסה חשוב ואפשרויות רבות גנוזות בו. המסורת הימית שלנו לא שותקה במשך הדורות ואם גם חלה בה הפסקה, יוכיחו זאת מפעלינו הצעירים בימאות העברית המתחדשת. היה לנו פעם צי מסחרי. לא רחוק היום ויקום לנו צי עברי חדש". הנואמת הציעה לאסוף סכום כסף לשם רכישת ספינה בשביל החבל הימי לישראל בארץ. הרב שרוק דבר על קשר הדורות

בין היהודים והים. מר י. גיטלין הביא לאספה את ברכת המועצה הציונית, הגב' סלומן - את ברכתה של ההסתדרות הנשים הציונית. ד"ר י. הורביץ ברך בשם מחלקת החנוך. ה"ה אלכסנדר וסם לוין, שחזרו לא מזמן מבקורם בארץ, ספרו על מפעלי החבל הימי לישראל ותבעו פעולה מוגברת להרחבתם. מר א. גרוס אמר דברי סיום. באספה הוצג מחזה ימי. ב-24 במאי נתקיימה בקיפסאון שחרית לילדים ולתלמידי בתי הספר העבריים. המחזה הימי, שהוכן במיוחד ל"יום הים" נתקבל באהדה ע"י הילדים. נאמו קצרות: הד"ר א. בירנבאום, מנהל מחלקת החנוך, מר ז. אוין, מנהל בתי הספר המאוחדים, והגב' פ. גרוס. הילדים עננו את תוית החבל הימי לישראל. כמאתיים חברים מארגוני הנוער השתתפו בטויל על פני הים, שהתקיים ב-23 למאי.

הצגה לילדים בקיפסאון

ב-27 לח.ז. חולקו תעודות הגמר ל-14 הבוגרים של בית הספר הימי, מהמחזור השלישי. בין אלה — 6 שייטים, 3 מכונאים ו-5 מפעילי רדיו. רוב הבוגרים היו מיוצגים בטקס ע"י קרוביהם, כי הם עצמם נמצאים בשירות, במרחבי הימים.

פתח מנהל התכנון, מר ש. קפלנסקי, שהעלה בדבריו את זכרו של התלמיד יוסף אדלר ז"ל, שטבע לפני זמן קצר בימה של הכנרת. הרצה — מנהל ביה"ס הימי, ד"ר ג. אהרוני. ד"ר ג. וידרא הביא את ברכת הסוכנות: לקינו בימי המלחמה. ממעט הספינות שהיו לנו טבעו רובן. בזמן הקרוב יהיו לנו בכ"ז אניות עבריות תחת דגל ארץ-ישראל, הרבה יותר קשה מרכישת אניות הוא תנוך האנשים שישרתו בהן. לכן התחלנו בחנוך לים. גם בחקלאות היה לנו בארץ בית ספר חקלאי בטרם קמה החקלאות העברית. אף התכנון הוקם לפני שהיתה תעשייה ראויה לשמה. יהיו לנו ימאים ויקום הצי.

מ. זיליסט הביא את ברכת החבל הימי לישראל. הוא ייחד את הדבור על הטפוס העברי החדש, הנוצר מתוך מגע עם איתני הים. הסיסמא לפעולה ימית — אמר — הולכת ונהפכת למעשה נועז, שאליו נקראים במיוחד בני הנוער שלנו. הלל וקובסקי השיב בשם הבוגרים ותבע אניות עבריות ליורדי הים העבריים.

ד"ר ג. אהרוני / בשנה השמינית לקיום בית הספר

בית הספר הימי נכנס עם ראשית שנת למודים זו לשנת קיומו השמינית. על אף הקשיים, שהיינו נתונים בהם במשך שנים אלה (ורובן — שנות מלחמה היו) הצלחנו להביא 3 מחזורים לקראת הגמר. כל הגומרים, וחלק גם מאלה התלמידים, שלא גמרו את חוק למודם, נקלטו בעבודה והם ממלאים את תפקידם בהצלחה ובנאמנות. לשמחת ההורים וביה"ס גם יחד. יש מהם גם מצטיינים. מהי הפעולה שעשינו עד כה במוסדנו? בית הספר שלנו שם לו למטרה לחנך נערים מישראל למקצוע הימי, לשיט ולמכונאות ימית. תורה זו לא הרבו ללמד בישראל בעבר. העמדנו בפני בעיות נכבדות ודאגתנו המשולשת היתה: הקנית ידיעות מקצועיות לתלמידינו, פתוח תכונות אישיות מיוחדות ליורדי-הים וחנוך לאומי מכוון.

בשטח המקצועי לא מצאנו דבר מן המוכן. צריך היה ליצור יש מאין: תכנית, מונחים ובחירת אנשי המקצוע. השגנו בזה לא מעט. על כך יעידו בעלי המקצוע, שתחת פקוחם עובדים חניכינו ושעל ידם נבחנו בוגרינו.

הבעיות החנוכיות קשות מזה. התנאים שיוורדי הים נתונים בהם בשעת מלוי תפקידם מיוחדים במינם הם. הם דורשים מיוורדי הים לא ידיעה מקצועית בלבד. זהו דבר המובן מאליהם. הם דורשים גם תכונות אישיות חשובות: כשרון של הסתגלות לאנשים, שאין אתה מכיר אותם ועליך לחיות אתם יחד במשך ימים ושבועות וגם חדשים רבים; ציות לפקודות הממונים עליך, ללא וכוחים

ושאלות; יכולת וכשרון להיות ממונה על אחרים; הסתגלות לחוסר נוחיות, לנתוק מהמשפחה, לנתוק מחיי תרבות, להתמצאות במצבים הבאים כאפתעה ועוד ועוד. את התכונות האלה עלינו לטפח בחניכינו בהתמדה.

לא קל מזה התפקיד — להעניק לחניכינו חנוך לאומי יסודי והשתלמות בידיעת הלשון העברית ותרבותה. אין זה מספיק, אם חניכינו יוכיחו ידיעה מקצועית מספיקה. הן עליהם הוטל להיות עם מבשרי בשורת מפעלנו הציוני לקבוצי היהודים בגולה, שאליהם יגיעו — בעצם היותם והופעתם, בהליכותיהם ובמעשיהם.

אנו חותרים לקראת שפורים ושכלולים נוספים בעבודתנו כי יודעים אנו, שרק ברמה מקצועית וחנוכית גבוהה ירכשו חניכינו לעצמם את העמדה המתאימה להם ויביאו לענף הימאות שלנו את התועלת המכסימלית.

מה אנו עושים להרחבת פעולתנו? על שלשה דברים אוכל להודיע לכם כבר עתה. קומנדור סטיבינסון מילר, מי שהיה מנהל מחלקת השיט במוסדנו בשנים שלפני המלחמה, נענה להזמנתנו, אגב ותור על הזמנות מבטיחות, והוא ישוב לתפקידו לשנת הלמודים הבאה. קומ. מילר לא שכח אותנו בשנות המלחמה הקשות ובהגיעו — אגב פעולותיו כמפקד אניה — לעיר נמל, היה קושר קשרים עם חוגים יהודים שונים על מנת לעורר אותם לפעולה למען החבל הימי לישראל. אנו, שאין אנו מפונקים משפע של ידידות וידידים מוצאים עדוד רב בזה, שקצין בריטי גבוה מותר על חיי רווחה וזא אלינו עם משפחתו לחיות כאן בארצנו כאחד מאתנו ולעבוד שכם אחד אתנו.

הדבר השני, אשר יתן בלא ספק דחיפה נכרת לפעולתנו, הוא רכישתו של כלי-השיט, אשר ישמש אילפת-אימונים לתלמידינו. אנו מצפים בכליון עינים לסיום המשא-ומתן, המתנהל עתה בקשר לרכישת ספינת מפרשים יפה בעלת מנוע עזר. המשא ומתן התקדם יפה ונקוה שבזמן הקרוב ביותר תגיע הספינה לנמלנו.

הדבר השלישי אשר גם בו יהיה משום קדום לפעולתנו בשטח החנוכי: תוספת קומה לבנין ביה"ס המקצועי. אני מקוה שע"י זה נגאל מהצפיפות שלחצה עלינו כל השנים, ונוכל גם לפתח פעולות חנוכיות שתקרבה אותנו יותר ויותר למגמתנו החנוכית הנכספת.

הנוער שלנו משתוקק לים, אולם ישנם גורמים המעכבים בעדו. ראשית כל — הפחד מפני המים, אשר שרשיו עדין עמוקים במשפחה היהודית, ושנית — קשרי המשפחה החזקים המונעים את הנער מלבחור במקצוע הימאות, העלול לנתקו מהבית והמשפחה. עלינו להתגבר על קשיים אלה. עלינו להסביר להורים, שבהתנגדותם הם מעכבים התפתחות רבת סכויים לשובנו שבניהם יכולים להיות שותפים לה.

בברגן-בלון — זה המחנה, המפורסם על זרועותיו — הקימו פועלי ציון לפני חדשים מספר קיבוץ של אנשי התנועה, "קיבוץ בורוכוב". כמה עשרות מחברי הקיבוץ שנמשכו אחר רעיון כבוש היים, החליטו להקים קיבוץ של דייגים עבריים. לא היה להם לא כסף ולא ציוד, אך משנאחו זרעיון במחנותיהם לא הרפו ממנו עוד. הם לא חסכו כל מאמץ אפשרי, וללא עזרה מבחוץ הצליחו: 60 חבר עלו על שתי מכוניות-משא, כשכל הקיבוץ וכל חברי המפלגה בברגן-בלון מלווים אותם לשער, ויצאו לבלנקנה ע"י המבורג. על מנת להתחיל בנסיון, לפלוגתם קראו בשם "קבוץ זרובבל".

איראפשר לתאר בקצרה את כל אבני-הנגף, שנתקלו בהן בדרכם. אלמלא רצונם ברזל לא היו מגיעים למה שהגיעו. רכשו להם בית, 3 ספינות-מוטור וכמה סירות, והתחילו בעבודה. בכל ספינה עובדים 6 חברים; כל הפלגה נמשכת 4 עד 6 ימים, ובקרוב יפליגו גם לשבועיים ויותר.

מדריכים אותם בעבודה — חבר, שעבד פעם בנמל של גדיניה בפולין, ושני רבי-חובלים גרמניים. אלה האחרונים טוענים, כי מעולם לא נודמן להם לעבוד עם קבוצת אנשים, המסורים כל כך למקצוע כחברינו שהצליחו להיכנס לעבודת הספנות והדיג בהצלחה ובכשרון כאלה.

כ־20 חברים נמצאים תדיר בים, וכ־40 עוסקים בתיקון הרשתות וב"עבוד" הדגים. החברים שוקדים על לימוד המלאכה לכל ענפיה ועוסקים גם בשימור הדגים ועישונם.

התלהבותם לעבודה בים עולה על כל גבול, ולפני כל הפלגה יש ויכוח קשה, מי מהחברים צריך להשאר בבית. יש לציין, שדין החברות כדין החברים. גם הן יוצאות לים, טמט כמו הבחורים, ואין הן גופלות מהם בשום עבודה.

הקיבוץ מתרחב מיום ליום, ובקרוב יגיעו ל־150 איש. חזונם הוא לבוא לארץ בספינותיהם הם. בתכניהם: רכישת ספינות נוספות, עם גמר הכשרתם רוצים הם להטעין רשתותיהם, מכוניותיהם, מכשיריהם וכל ציודם על אניותיהם ולצאת מחופי גרמניה לחופי הארץ, על מנת להקים בה קבוץ של חקלאים ודייגים, שיתרום את תרומתו לבנין הארץ.

כאשר כעבור עשרים שנה של הזנחת המסורת הימית, נפתל העם הבריטי, עם של יורדיים, עם הסכנה הגדולה ביותר בדברי ימי בריטניה ועמד בפני קשיים שאין להתגבר עליהם כמעט, הרי הודות לאמונתם, אמץ-לבם ללא חת של רבי-חובלים ואדמירלים, אשר בצעירותם שירתו בתורת סגני-קצינים וסמלים בפקודו של ג'ון ג'ליקו, ניצל העם הזה, נלסון אמר פעם, כי עמדה לו זכות לפקד על אנשים שהיוו מעין משפחה אחת, ג'ליקו אף הוא שקד כל ימיו לעשות כמוהו.

מקור כוחם של האנשים הללו ושל אלפים רבים של קציניים, אשר חישלו את דמות עצמם על פי מסורת זו, היא דאגתם הגדולה לזולת. "אין פלא — כתב מאהאן — שהמלחים הפשוטים העריצו את נלסון, לפי שכל מעייניו היו נתונים להם ובגלותו לפנייהם את לבו כבש את לבם." "יש ללמד את הקצינים — כתב ג'ליקו — כי ראש דאגתם צריכה להיות הדאגה לצרכי אלה הנתונים למרותם".

לפני ימים אחדים הצגתי לקצין ימי חשוב שאלה, שלעתים קרובות בקשתי לה מענה, מהו, שאלתי, אותו כשרון מופלא אשר לצי, היודע לעורר באנשינו את הטוב שבהם ולזכות בחבתם ונאמנותם, כשרון, אשר כפי שידוע לי, פותח ושוכלל במשך מאות שנים.

"שיטה של נימוסים" — ענה הלה ללא היסוס כלשהו. זוהי — אמר — שיטה, המבוססת על נסיון ממושך ותעודתה לפתור בעיה מעשית: לתת אפשרות לאנשים לחיות ולעבוד בצותא בתנאי הצפיפות וההגבלה הקיימים על גבי הסיפון. אלולי כן היו חייו של הספן ללא נשוא והיעילות והמשמעת הימית בלתי-אפשריים. אם נזכר בכל אותם המקרים הרבים בהיסטוריה, שבהם נתמוטט השירות הימי של אומות בעלות מסורת ימית פחות מוגדרת, נוכל להבין בנקל למה נתכוון בדבריו. יתר על כן, בחיי יום יום, שיטה של נימוסין זו היא-היא, ההופכת כל ביקור-שלארעי באחת מאניות המלחמה של ה. מ. לאחד הנסיונות הנעימים ביותר בחייו של אדם. אכן, תמיד נוכחתי לדעת, שדבר זה הוא נעים עוד יותר בימי מלחמה, לפי ששיטת-נימוסין זו דרושה ביותר דוקא אז ולפיכך היא גם קיימת אז יותר מתמיד.

מה טיבה של שיטת נימוסין זו? סבורני שאפשר להגדירה בארבע מלים: "התחשבות בשאר יורדי-הים". איני מתכוון להתחשבות של חולשה או רגשנות-יתר; החיים בים, וביחוד בזמן מלחמה, הם קשים, וכל התחשבות שאינה ריאליסטית וקפדנית, עלולה להיות לרועץ. אין לך מתנות נאות ובנות-קימא יותר, שיכול מלח אחד ליתן לחברו, מאשר אמץ-לב, כשרון לשאת סבל, וכבוד עצמי, לפי שבלי התכונות הללו סופו של המלח — פורענות ופשט-פנים, לאפשר לאדם להיות אדם, מנקודת-ראות הצי, והו השירות הרב ביותר שיכול אדם לשרת את חברו, ואותם אנשים נבונים, אשר במשך מאות בשנים עיצבו את החוקה הבלתי-כתובה של הנוהג והמסורת הימיים, האמת הזאת היתה תמיד, לנגד עיניהם.

ובכל זאת, המשמעת שבצי הבריטי, על כל חומריתה, לעולם אינה צינתות לשמה, אלא צינתות למען האניה וחברי-העובדים, לטובת הכלל. כל פעם שדבר זה נשתכח — ובימי השלום הקלים הדבר נשתכח לפעמים — חלה ירידה בתפארתו של הצי, לשמחתנו היתה ירידה זו אך זמנית. כפעם בפעם היה מופיע איזה פדוגג-אמן, שהוא עצמו היה חדור מיטב המסורת של הצי, והיה מזכיר את האמת האנושית והפשוטה אשר לפיה ישקו חיי הצי.

אחד האמנים-הפדגוגים הללו היה נלסון, ולימים — ג'ליקו. השירות הנעלה ששירת זה האחרון את ארצו הוא לא בזה, שהנחיל תבוסה — כפי שעשה בדיעבד — לצינו של הקיסר הגרמני שאיים על בריטניה, אלא זה שנסך על כל הצי משהו מרוחו המקסימה של נלסון, לימים,

השירותים בלבד הם שזכרו זאת, ויפה שזכרו; אלמלי זאת לא היינו עומדים בסערות הנוראות של שש השנים האחרונות.

ודאי, שאם לא נלמד את המלאכה הנעלה מכל המלאכות, היינו, כיצד לעצב עצוב נעלה את האופי האנושי, לא יעברו ימים רבים ואנו נעמוד בפני סערות חדשות, אכזריות כקודמות או אכזריות מהן. האדם הוא מכונה נוראה, שעה שהוא חורג ממסלולו, דיינו אם נזכור את חייו של אדולף היטלר על כל תולדותיהם המזוועות, כדי שנזכיר לעצמנו את האמת המדאיבה הזאת. גאנגסטר זה, ננס אכזר וחולה רוח, אשר הפיל חתתו על בני-אדם, עינם והתעלל בהם בארצות וערים רבות באירופה, הוא עדות מספקת לכך.

תורת המוסר ויסודה — הנימוסים, היא-היא התורה שהעולם נצרך לה כיום ביותר. אילו הייתי מיליונר, לא הייתי תורם לאוניברסיטה, אשר למדו בה את האדם לשלוט בטבע — לפוצץ את האטום, להרבות נוחיות ורדיפת-בצע, להקל על מלאכת ההרס ולעשותה אוניברסאלית. תחת זאת הייתי עושה כדרך שעשו הקדמונים, שכמונו גם הם עמדו פנים-אל-פנים עם הבארבאריות וראו מלמעלה המטפטפות דם. הייתי מקדיש את המיליונים שלי ליסוד מוסדות בני-קיימא, שבהם היו יכולים גברים ונשים ללמוד כיצד לשלוט באופן הטוב ביותר במערכי-נפשם הם.

כבימי-קדם היתה גם מערכת-השעורים שלי מכוונת ללמד את בני-האדם לדעת את יוצרם, לכבד את עצמם וליתן יקר לשכניהם, ואלו הייתי זוכה לראות לפני מותי, שהללו הוציאו תלמידי-החכמים בעלי מוסר ונמוסים טובים כשל הצי הבריטי, הייתי בודאי מרגיש, שכספי לא בוזבו לחינם.

מאנגלית: ח.ג.

בפסוק זה סיכם ג'ליקו את כל המסורת הימית הבריטית. והגם שבזמנים מסוימים היה דבר זה יכול להראות אחרת בעיני משקיפים שטחיים, הרי למעשה זהו היפוכה הגמור של הרוח הפרוסית, לפי שהוא מושגת לא על מוכניות חסרת לב אלא על הומאניות אנושית, הומאניות הבאה להזכירך בלי-הרף, כי האדם אינו גוף בלבד אלא גם רוח. הצי, בתורת דוגמא, אינו מבקש לטעת ציטנות אוטומאטית לפקודות, אלא רוח של משמעת פעילה ומורגלת; לא ביצוע מוכני של חובות, אלא התלטה נחושה למלא את חובתך בכל המסיבות. „גאוה על השירות — כתב פעם לורד ג'ליקו — היא צורך הכרחי לרוח המשמעת האמיתית“.

עמידה זו על הרוח, אמונה מעשית זו בחשיבותו החובקת-כל העוברת מדור לדור, היא שעשתה את הצי המלכותי למה שהנו, היינו, שירות של ג'נטלמנים. „זכור — הכריז נלטון — שאינך יכול להיות קצין טוב מבלי להיות ג'נטלמן“. מימרא נאה זו היא השולטת גם ברוחם, אפילו בלא יודעים, של המלחים הפשוטים, מחברה של הבלדה היפה — ומעטות היצירות היפות ממנה בלשון האנגלית — „תום באולינג“ ידע מה שהוא כותב. יורד-הים הבריטי הצנוע ביותר מתגאה, בלי אומר ודברים, על כך שהוא מכבד את מוצא שפתיו, נוהג עדינות בחלש, נאמן לחבריו וממלא את חובתו.

הגיעה, אולי, השעה שנדע, כי יכולים אנו ללמוד משירותי הקרב הבריטיים לא רק פרק בגבורה וכשרון טכני במלחמה, לפי ששירותים אלה אוצרים בקרבם אמיתות אנושיות מסוימות שנשתכחו כמעט כליל בכל שאר המקומות. „נימוסים — אומר הפתגם הנושן — הם העושים את האדם“. אך בתקופתנו, תקופת המכונה והבצע, התשוקה והפקחות, שכחו בבני-אדם כיצד עושים „אדם“, בין כל המוסדות שבני-אדם מבוגרים עושים בהם,

דפוס הפועל המזרחי

ח'ל'א'ב'ב
רח' הרצל/78

מקבל עבודות דפוס על סוגיהן
ומוציאן לפועל בדיקנות מרובה

גלובל
שיא הסיגריות
בארץ

בכנוס הדייגים הארצי

כנוס הדייגים הארצי, שהתקיים בחודש שעבר בחיפה (פרטים עליו מסרנו בחוברת י"א י"ב), עמד בסימן הסיסמאות שהתנוססו באולם: "היאחזות בחופים — זו השעה", ו"פנינו לספינות הבאות". כ-100 דייגים מ-15 גופים וישובי דייגים על שפת ים התיכון, הכנרת והחולה — מהקבוץ, הקבוצה, המושב, הקואופרציה ודייגים בודדים בערים — נאספו לסכם את התפתחות מפעל הדיג העברי.

הדייגים נוכח בא כוח חברת פיק"א, שבידה שטחים נרחבים על שפת הים ורב כחה לעשות למען ההתישבות הימית הדחופה. הכנוס תבע את הרחבת ענף הדיג ודן בבעיות המקצוע השונות — של דיג המכמורת ודיג החוף, סומנו דרכי פעולה לעתיד: שפורים בספינות העובדות; בנין ספינות חדישות וגדולות; הבאת מדריכים מחו"ל ושליחת חברים לחו"ל להשתלמות; הנהגת שיטות חדישות; מיכון ענפי הדיג; מחקר ונסיונות, כן נתבררו גם שאלות השוק ושאלות ארגוניות.

מהחלטות הכנוס:

בענין המעגנים: אחד התנאים ההכרחיים לפתוח הדיג הוא בנין העגנים בחופי הישובים. העדר מעגנים גורם לקשיים כלכליים וחברתיים העלולים לסכן את עתיד הענף בישובינו.

הכנוס מקדם בברכה את יזמתו של החי"ל בשטח בנין המעגנים בישובי הדיג ורואה בזאת פעולה דחופה. החי"ל נתבע להחיש פעולה בשטח זה, בשיתוף עם הסוכנות היהודית, הקה"ל וגורמים אחרים.

תוספת חברים לישובי הדיג? הכנוס תובע מתנועות הנוער החלוציות והסתדרויות הספורט הימיות להגביר את החנוך להגשמה ימית בדרך ההתישבות.

פעולות מחקר: הכנוס מקדם בברכה את הקמת התחנה לחקר הדיג הימי, ופונה לסוכנות ולחי"ל להתמיד בקיום המחקר המדעי והעסקת הספינה "נסיון" בבדיקת שיטות חדשות של דיג במים עליונים. הכנוס רואה כתפקיד עיקרי — העמדת ספינה גדולה לרשות נסיונות במכמורת. גלוי שדות דיג חדשים, הרחבת אפקי דיג המכמורת ושפור שיטת העבודה, עשויים להשפיע באופן ניכר על מצב הענף.

לענין השרוק: החי"ל נתבע להטות שכם בפעולה חנוכית-צבורית בקשר להגדלת צריכת דגייהים בישוב. יום הים: הכנוס מחליט להנהיג ב"יום הים" (אשר הוכרז כחג לאומי וישובי ע"י החי"ל, על דעת המוסדות) — את "יום הדיג העברי", כחג קבוע בישובים הימיים.

ספינת המחקר "נסיון" בלב ים

בדיונים הודגש הקשר בין ענפי הדיג וההתישבות וההכרח לביסוסם הדחוף של ישובי הדיג הקיימים, ע"י מתן קרקע ותקציב לפתוח המשק ולבנין מעגנים בחוף. הועלו במיוחד בעיות הישובים: חולתא, גינוסר, "שדות-ים" בקיסריה, "גורדוניה-מעפילים" ועין-הים בעתלית וצעיר ישובי הדייגים — "מכמורת". 4 גופים צעירים מוכנים, להתישבות ימית: קבוץ השומר הצעיר האי"ד, החותרים, הצופים ומעגן. נשמעה התביעה להעלות גופים אלה מיד להת-ישובות ימית, על הקרקעות היהודיות הפנויות שבחוף (זרקה; וואדי פאליק; חרביית-זבירה; סמרה). זו הפעם הראשונה, שבכנוס

ישובי הדייגים — בחופי ים התיכון, ים כנרת והחולה — חולשים על דרכי העליה לארץ ומבצר עוז הם לבסחוננו באזורי הספר. הם משמשים על כן יסוד לעצמאות עברית ובסיסים קדמיים למאבקנו על עליה חפשית. הכנוס רואה בהגברת מפעל הדיג וההתישבות הימית תפקידים ציוניים עיקריים, שהשגחה מצווה להגשימם.

מהחלטות כנוס הדייגים.

ישעיהו פירמון / צהרנים

יום יום אל שפת הים אנכי הולך,
 ויום יום משתנים פניו. להקות עבים
 עוד לאטן נהרות בינו ובינו השסוק,
 מרעמות פניו פתאם בעצם צחקו.
 ועמד תציו אחד קודר בלו,
 ותציו שני בהיר, מצהיל פנים,
 וקגילו גם בעצבוננו טרם תאמין.

אף יש שעת רצון אחת לו, שעת צהרנים,
 ונשכח כל מלכבו כבוד הצללים,
 ונה מועפו בלו, ונהנו נרדם
 פרדמת צהרנים. בןקייצ
 אביבי שיש בודדות מאפס מעשה
 עם הענק הנם אז חומדות לצון.
 וגוני גונים רבים לאיו ספר
 אל תוכו ימסכו - והוא לא ידע.

והגונים פה משנים! רף של תכלת
 בקירה פעיני נצרה שוקטות, חולמות,
 ולה מסגרת - זרם כחל ואפל,
 נבט בקבד-ראש ורמזו פר בו כבוש:

ו. בלאסקו איבנו / הטריטון *

הדבר הראשון, אשר עורר את התפעלותו של אוליסס,
 בהכנסו לבית הרופא, היו שלוש ספינות נהדרות, שלא חסר
 להן אפילו מפרש אחד, חבל משיכה או עוגן, ונראו כאילו
 אפשר בכל רגע לשלוחן על פני הים.

הספינות האלו היו מעשי ידי סבא שלו פארגוט. כיון
 שרצה למלט את שני בניו מן השירות בימיה, נטל
 המשפחה במשך מאות שנים רבות, שלח אותם לאוני-
 ברסיטה בולנסיה על מנת שיהיו לאדונים ביבשה. הבכור,
 אסטבן אך סיים את לימודיו קבל משרת רשם בקטלוניה.
 הבן הצעיר, אנטוניו, למד רפואה, כדי שלא לסרב לרצונו
 של הזקן, אולם אך קבל את התואר הציע את שירותו

* תציראל, מאלי המים.

ודמי קלום הלאה, ואפר קלוש צבעו.
 מתוך שממון מוכן רגע רגע
 לשנות פניו; והנה פס של שושן
 בך נטוב והוא מסיג גבולות שכןיו
 בקלות ראש, ואין בידו מוחה; -
 אף הנה הציץ שמש בעיו וקבו,
 וקטלו פתאם כל התחומים,
 ולכד ששיו-אור אחד כל המרחב,
 ועד קררות תהומו בקררות-גיל תרעננה.

ושלום צהרנים בא. הביטה סביב:
 שטוף זהר נח הים עד אפסי תכלתו,
 שטוף זהר לכן שפחו. אף בפלעים
 מתגלים צבקים רבים ובישנים,
 ככנות-צחוק כבושות, פקחות על פני זקנים.
 הם, הם! ממרחק באים, שוקקים הגלים,
 זה אחר זה על זהב החול מתרפקים
 לאט לאט - אין שואל ואין תמה...
 הם, הם! לא ישאל עתה גם תלב,
 מאזו מענו-שלנה זה נובע!
 מאזו שפעת אשר זה המזור,
 לו בא על שפת הים בשעת צהרנים.

לאניה טרנסאטלנטית; אביו נעל בפניו את הדלת לים
 והוא נכנס דרך החלון.

משהזקין פראגוט האב, הוא בלה את ימיו בבדידות
 גמורה. הוא היה רגיל לפקח על נכסיו - כמה גפנים
 מפוזרים לאורך החוף ליד ביתו - וקיים קשרי מכתבים
 תכופים עם בנו הנוטריון, מפעם לפעם הגיע אליו מכתב
 מאת הבן הצעיר, האהוב עליו ביותר, שנשלח מן הארצות
 הרחוקות, אשר הספן הזקן של הים התיכון ידע עליהן רק
 מפי השמועה. ובשבתו שעות ארוכות ומשעממות בצל על
 החוף, מול הים הכחול והזהר, רגיל היה לשעשע עצמו
 בבניית תבניות של ספינות, כולן היו אניות מלחמה,
 בעלות נפח גדול ומפרשים חזקים. כך התנחם איש האניה
 הישיש, שבמשך כל ימי חייו פקד רק על אניות סוחר,
 כבודות ומסורבלות, שבהן היה מעביר יין מצ'טה או סחורה
 אסורה בגיברלטר ובחופי אפריקה.

אבנים שהמתינו ללילה ולספינה תועה אשר תבוא ותנופץ אליהם כקליפה. כשרץ משרצי הים היה חותר גם לתוך המערות שעל החוף, אגמים מנומנמים וקופאים המוארים על ידי מבואות נעלמים, שאוירים כהה ומימיהם שקופים, ושבהם הופך חזהו של השוחה הבנה ורגליו גביש. בשעת הפלגות שחייה אלה אכל מכל בעלי-החיים, שנודמנו לו צמודים לסלעים בקרני מישוש וזרועות. ההתנגשות בדג גדול, שמיהר בבהלה לברוח כחץ לאחר שנתקל בו בכח, עוררה צחוק בלבו.

בשעות הלילה, אשר בילה אוליסס. ליד הספינות הקטנות של סבו, היה רגיל לשמוע את הטריטון מספר על פז'ה ניקולאו, אדם-דג ממיצר מסינה, הנזכר על ידי סרונטס וסופרים אחרים, אשר חי במים וקיים את עצמו מנדבות אנשי האניות. דודו הוא ודאי מעין שאר-בשר לאותו פז'ה ניקולאו. לעתים היה דודו מזכיר גם את אותו היוני, שהיה צולח בכל לילה את ההלספונט בכדי לראות את אהובתו. והוא, שהכיר את הדרדנלים, השתוקק לחזור לשם כנוסע רגיל אך כדי שמשורר בשם לורד בירון לא יהיה היחיד, אשר חזר על הצליחה האגדית...

„כל זה שלך הוא“ אמר בהראותו את הבית לבן-אחיו. שלו גם הסירה, הספרים והרהיטים הישנים, שבמגרותיהם מונח היה הכסף, גלוי לעין ומושך את תשומת הלב.

אף על פי שהרגיש עצמו אדון לכל מה שמסביבו, עוד העיקה על הילד העריצות, החמורה והשופעת אהבה כאחד. הוא היה עתה רחוק מאד מאמו, הגברת הטובה, שהקפידה תמיד לסגור את החלונות הסמוכים אליו ולא הרשתה לו מעולם לצאת החוצה מבלי שתכרוך לצוארו את הסודר ותלווהו בנשיקות לדרכו.

דוקא בשעה שהיה שקוע בשינה עמוקה ביותר ובהיותו סבור, כי הלילה ימשך עוד שעות מרובות, היה חש כיצד מעוררים אותו על ידי משיכה חזקה ברגלו. דודו לא היה נוגע בו, אלא בדרך זו: „קום, נער התא!“ לשוא היה מוחה, כולו שקוע בנימנות עמוקה של גיל הנעורים... כלום הוא „חתול האניה“ של הדוגית הקטנה, אשר דודו הוא רבי-החובלים והספן היחיד שבה, או לא?

ידי דודו הפשיטוהו ערום מול זרמי האויר המלוח, שחדרו מבעד לחלונות. הים היה אפל ומולט ערפל קל. אחרוני הכוכבים הבהבו בנצנוצי-פתע, נכונים לשקוע באופק העופרת התחיל מפציע סדק, שהאדים יותר ויותר מרגע לרגע, כפצע שהדם זב ממנו. „חתול האניה“ היה טעון סלים ריקים שונים. בעל הספינה הולך לפניו, כגבור מלחמה החולש על הגלים, נושא את משוטיו על כתפיו, כשרגליו כורות בחפזון גומות בחול. מאחוריו התחיל הכפר להתעורר, ומעל למים השרויים בחשכה החליקו מפרשי הדייגים, חומקים מלב הים כתכריכי רפאים.

שתי חבטות אדירות במשוט שילחו את סירתם מן

לא עבר זמן רב עד שעמד אוליסס על פרסומו הבלתי מצוי של דודו הרופא — פרסום, שהיתה בו תערובת של יסודות נוגדים ביותר. הבריות היו רגילים לחייך בדברם עליו, כאילו היה „קצת לא בסדר“. עם זאת היו מעריצים אותו-כאישיות מקומית, כי עבר האיש על פני כל הימים, ואף היה בעל כוח עצום ורב ומטיל פחד על כולם. כשניסו הבחורים החסונים את כח אגרופיהם בהתגוששות עם מלחי האניות האנגליות, אשר באו לטעון צמוקים, היו נוהגים, לאחר כשלון, להעלות את שמו של הרופא ולהתנחם בו. „אילו רק היה הרופא כאן!... חצי תריסר אנגלים אינם ולא כלום בשבילו!“

לא היה דבר, ויהיה בלתי מתקבל על הדעת ככל שיהיה, שלא יאמינו כי יש בכוחו לבצעו. הוא חיזק את האמונה בקדושים, מחוללי פלאים ובקברניטים עזי-נתיבה. בבקרים שלווים מוצפי-חמה של ימות החורף היו הבריות יורדים לפעמים במרוצה אל החוף וצופים בחרדה לים הריק, הותיקים, שצלו את עצמם בשמש ליד הסירות ההפוכות על פיהן, או בלשו את האופק הרחב, הבחינו לבסוף בנקודה בלתי נראית כמעט, גרגר של חול המרקד מחול טירוף על פני הגלים.

הכל היו פורצים בצעקות ובהשערות. — זה מצוף, שבר של תורן, פליטת אניה, שטבעה הרחק מכאן — היו אומרים. בעיני הנשים היה זה אדם טובע, גופה שספגה מים במדה כו שהיא צפה כחמת, לאחר שהיתה שרויה ימים רבים במי הים.

לפתע התעוררה השערה אחרת במוחותיהם של כל האנשים הנבוכים. — „אולי זה הרופא“. שתיקה ארוכה... שביב העץ קבל צורת ראש; הגופה התנועעה. רבים יכלו עתה להבחין בבועת קצף זו שהתקדמה כחרטום אניה ובחבטות האדירות של זרועותיו, כן, ודאי שזה הרופא! כלבי הים הותיקים העבירו את משקפותיהם מאיש לרעהו והכירו את זקנו השקוע במים ופניו, שהתעוותו מן המאמצים, או נתמשכו מנשימתו-נחרתו.

והרופא דרך שוב על החוף היבש, שקט וחסר-בושה כאל. הוא הושיט את ידו לשלום לגברים, ואילו הנשים נסוגו, הרימו את סינריהן מול עין אחת — נבעתות, ועם זאת מתפעלות מן הדמות הנוטפת.

כל הצוקים שבחוף קראו אותו לשוב ולבקרם. הוא שחה כדולפין, הוא עצמו חייב למדוד את כל המפרכים והנקיקים בזרועותיו, כבעל נכסים שאינו נותן אימון במדידותיהם של אחרים והוא בודק אחריהם, כדי לאשר את זכות הבעלות-שלו. היה זה סירה-אדם, שבקוער חזהו ביתר את הקצף, התפתל בין הסלעים השקועים והמים הרוגעים, שבתהומם נוצצו דגים בין שריגי פנינים וכוכבים המתנועעים כפרחים.

הוא היה רגיל לפוש על האבנים הכהות העדויות אצה, שהעלתה או השפילה את גדיליה לרצון הגלים.

אחיו עיפו מדיג הדגים הקל... השמש היתה כבר קרובה אל מרומיה. כל גל קטן נשא מעט מן הרצועה הזוהבה שחצתה את המרחב התכול. נראה היה כאילו אחווה הסירה להבות.

„הרוחנו את שכר יומנו“ — אמר הטריטון, בהסתכלו בשמים ואחר-כך — בסלים. „עתה ננקה מעט את גופנו“. ובפשטו את בגדיו הטיל עצמו לתוך הים. אוליסס ראה אותו צונח ממרכז טבעת הקצף שפער גופו, ועל פיו יכול היה לאמוד את עמקו של אותו עולם פנטסטי, המורכב סלעים זגוגיים, צמחים — בעלי חיים דוממים כאבן. ככל שהעמיק לרדת לבש גופו השווף של השוחה שקיפות של חרסונה. הוא נראה כגביש כחלחל — פסל קרוץ מראי וניציאני, שעמד להשבר מיד עם נגעו בקרקע התהום.

כבן-אלים חצה את המעמקים, חוטף צמחים ועוקרם משרשיהם, תר בידיו אחרי ניצוצות הששר והזהב הטמונים בנקרות הסלעים. עברו רגעים. הוא ישאר שם למטה עד עולם. שוב לא יעלה. והנער התחיל להרהר בפחד, כי אפשר שיהא עליו להוליך את הסירה אל החוף לבדו. פתאום התחיל גוף הגביש הלבן ללבוש צורה ירקרקת. הוא גדל יותר ויותר, נעשה כהה ונחושת, עד שהופיע שוב, מעל לפני הים, ראשו של השוחה, נוטף ונושם בכבדות. הוא הושיט לנער את כל שללו, אשר הביא עמו מעמקי הים. „עכשיו, תורן!“ — פקד בקול מצוה. כל הנסיונות להתנגד עלו בתוהו. דודו, או שהוכיחו במלים קשות ביותר או ששידל אותו בהבטחות מרגיעות. לעולם לא ידע לבטח, אם הטיל עצמו לתוך המים, או שדחיפה של הרופא טלטלה אותו מן הסירה. בעבור האפתעה הראשונה נדמה לו, כי נזכר בדבר אשר נשכח ממנו זה עידן. הוא שחה אינס-טינקטיבית וניחש את אשר יעשה, עוד בטרם ציוה עליו מאמנו. בקרבו פנימה נתעורר נסיון הדורות של גזע מלחים, אשר נפתלו עם הים ופעמים נשארו לנצח בתוך חיקו.

לפתע איבד את שלוות רוחו. דמיונו הער גרם לו שיפרוץ בצוחה: — דודי!... דודי!...
והוא נאחו כבעוית באי הקשה של השרירים השעירים והנוצצים. דודו קם ועמד איתן, כאילו היו רגלי האבן שלו מחוברים אל תהום האוקינוס. דמה לצוק שעמד בסמוך להם והאפיל על המים וציננם בצל ההבנים שלו. תרגם: י. לבנון.

—————

ויסנטה בלסקו איבנו (1869—1928), מטובי הסופרים הספרדים, פרסם רומנים רבים וביניהם — Mare Nostrum (הים שלנו). הספור הנ"ל הוא קטע מתוך הספר.

איבנו היה מראשי הנטורליזם הספרותי בספרד וביצירותיו נתן תאור ריאליסטי לתנאים הסוציאליים בארצו. היה מעורב בעניני צבור.

המחבוא הקטן העשוי אבנים, ומיד התיר את המפרשים מצלעות הסירה והכין את החבלים. הבד הפרוש רשרש והתנפח ככרס לבנה. „הנה כי כן! עתה נפתח במירוץ“. המים התחילו מבעבעים והחליקו בשני צדי חרטום הסירה. בין החרטום וקצה המפרש ניתן לראות קטע מן הים האפל, ולאט לאט נראתה במעגלה רצועת אור גדולה ואדומה. עד מהרה הפכה הרצועה לקובע, אחר-כך לחצי כדור, אחר-כך לכפה ערבית קבועה בתחתיתה, עד שלבסוף זינקה מתוך הגוש הנוזל כאילו היתה זו ספצה המשלחת לפנים זיקוקי להבות. העננים האפורים הוכתמו בדם והסלעים הגדולים, אשר על החוף, החלו נוצצים כאספקלריות נחושת. בכבות הכוכבים האחרונים, בא קהל דגים, שצבעם אש, נגררו זה אחרי-זה ליד חרטום הסירה והיוו משולש, שחודו נעוץ באופק.

— צפרא טבא — קרא הרופא אל אוליסס, שהיה עסוק בחימום ידיו, שנתקשו מן הרוח.

שטוף שמחת ילדים, משחר היום החדש, שילח הטריטון את קולו העבה בוזום מעל לשקט הימי. פעמים אחדות חזר על נעימות מלאות רגש, אשר שמע בילדותו, בהצגת וודביל, מפי פרימדונה שהיתה לבושה כנער מלחים, או פעמים אחרות היה מרנן ולנסית, משירי המלחים על החוף — שירי דייגים, שחוברו על ידם כשהם זורקים את רשתותיהם לים. באחדים מפיתולי שפת הים היה מוריד את המפרש ומניח לסירה, שתהא בלי כל תנועה, פרט לנענוע קל סביב חבל עוגנה.

בראותו את השטח שהואפל על ידי צל הסירה, מצא אוליסס, כי קרקע הים קרוב כל כך עד שכמעט סבור היה שהוא יכול לנגוע בו בקצה משוטו. הסלעים נראו כזוככות. בסדקיהם ובנקיקיהם נעו הצמחים כיצורים חיים, ובעלי-החיים הזעירים היו ללא-תנועה. כצמחים וכאבנים. הסירה נראתה כאילו שטה באויר אל עומת האויר הנוזל, העוטף עולם תהומי זה. החכות קשקשו ונחיל דגים שט והתפתל לקראת הפגישה עם המות.

היה זה בעבוע נוצץ של להבות צהבהבות, שחור מכחיל וסנפירים ורודים. מהם שצצו מתוך המערות, כסופים ורוטטים כזיקוקי כספית בוזקים. אחרים שטו לאטם גדלי כרס, עגולים כמעט, עדויי שריון זהוב. לאורך המורדות באו בעלי הקרומים, מטפסים על הטורים הכפולים של מלתעותיהם, נמשכים אחרי החידוש הזה ששינה את דממת המות של עמקי הים, שבהם הכל רודפים וטורפים, עד בוא תורם להיות לטרף. סמוך לפני הים שטו המדוזות — מטירות חיות, שלובנן עין הלשם, העטורות קוים עגולים בצבע הלילך או הברונזה האדומה. מתחת לכיפות המקפה — פקעת של חוטים, המשמשים לצרכי תנועה, תזונה ורבייה.

על הדייגים הוטל רק להשליך חכה ואסיר חדש נפל לתוך הסירה. הסלים נתמלאו כה מהר עד שהטריטון ובן-

א. תלמי / "מכמורת" במפרץ

(רשמי בקור)

צריפים אחדים, מרופטים ומקורצפים, שהוטלו על החולות הנוודות ונראים כשקוֹ עים בהן עד צואר, לבלי מוש; ערוגות ירק אחדות, המציצות מחוץ מרבדי החול הקרה כמבויישות ונכלמות במעט, על "חוצפתן" להכות שורש דוקא במקום שומם כזה; ארבע שורות עצי אשל שננעצו בחול ביד חרדה ונקלטו, מזדקרות כבר במקצת בט' חון ותקווה: עוד מעט וגדלנו ורמנו וגברנו עד היות לנו צמרת לצל ולנועם!... סוס יחיד הקשור לאבוס ארעי לועס במתינות סוסית ובאדישות פילוסופית למתרחש סביבו; רשתות מתוחות על כלונסאות, רשתות על הארץ; בחורה צעירה, במכנסים קצרים ומט' פחת לבנה החופפת על תלתליה הסוררים, משקה את הערוגות הועירות ומסתכלת בכא המתקרב לנקודה, במבט של תמהון ומאור פנים גם יחד — זה כמעט כל מה שההלך הבא ל"מכמורת" יכול לראות.

בטרם נכנס פנימה, לנקודה החדשה, הת' עכב לרגע, הסתכל סביבו במקצת אכזבה, ריחרח בנחיריו את אויר הים המלוח והמ' רענן, והשהה מבטו בשטח הריק והגרחב המשתרע לרגליו. — חולות נוודות, ששיחי אלה עתיקה נצמדים אליהן בעקשנות תמה; עשבים צנועים ושפלי־קומה, שננעצו בשר' שיהם בחיק החול ללא הינתק; גבעות־חול כדוריות וגיאות קטנים ושטוחים. אור וב' הירות. תכלת־שמים, עמוקה וטהורה ללא סגם. כחלת ירקרקת של הים, המתקמטת קלות לרוח־הבוקר הרך. סלעי חוף משוננים וחדים, כהים מזוקן ומלוחכים מגלים עק' שניים, מקצף וממלח, רוגע ובוסח, נח לו המפרץ הקטן והנאה, החבוי בחיק סלעי החוף, פה ושם פזורים סירות־דייגים, חבלים, מוטות, תרנים ושברי עצים. על גבשושית אחת יושבים — רגליהם מקופלות תחתיהם — שלשה דייגים ערבים. שזופים משמש, חבוטים מרוח, עזי מבט ומביריק־שנים יוש'

בים הם שלווים ואיתנים ואוכלים ארוחת־בוקר — בצל ירוק ופיתות. לסתותיהם נעות בקצב משמיר. כפעם בפעם טובלים הם את פתם ברוטב אדמדם שבתוך קופסה ונוגסים מהבצל הירוק בבולמוס־אכילה גדול. בפניה אחת יושב דייג זקן, חוס'כהה כיצוק ברונזה ומתקן רשת. הנה התרומם אחד הד' ייגים שרבץ על סירה, התמודד לכל אורך גופו הקפיצה־השרירי וקפץ המימה. במרץ ובביטחה חוצות זרועותיו את התכלת הניגרת עד אפסיים. המראה השקופה של המים נת' נפצה לרסיסים. הוא שוחה קדימה, עובר את המעבר בין הסלעים ויוצא לים הפתוח. צולל כמה פעמים ועולה שוב, מנער את ראשו המתולתל השחור, מסתובב ושוחה חזרה בכיוון לחוף.

דטמה מתוקה. פינה שכוחה היא זו מונצת־אֶבְרוֹזאבורה. פעם שימשה מוח להטענת אב' טיחים לארצות השכנות. בעונה, היו מגיעות לכאן אורחות גמלים עמוסים אבטיחים. רח' שו החיים בעון. סירות באו וסירות הפליגו. מדורות דלקו בלילות. גמלים חרחרו, פע' מונים דינדנו נוגות וקטועות. קריאות גרר' ניות היהדו באויר. ושוב דממה. רק בעונת הדיג היו מגיעים, מיפו ומעזה וממקומות אחרים בארץ, דייגים שתקנים וצנומים, זורקים רשתם בים, אוספים שלל ולאחר זמן מסתלקים. בשעת סער וגלים וזונים מצאו מחסה במפרץ הטבעי המצויין.

ההלך מציץ סביבו ונוכר במראות שראה במשך שנות שבתו הארוכות בארץ ישראל. האם לא כך נראו מקומות רבים רבים, כשביקר בהם בפעם הראשונה? חול, שממה ורממה. עזובה לוקחת־לב ואיוז צפיה מתוחה־דרכה. ומה היה מראה המקומות הללו לאחר זמן? — האם אותו כפר־ויתקין, הפורח והמרהיב, שבו עבר עם בוקר בדרך לנקודה החדשה, לא נראה כך לפני 15 שנה בלבד? ועמק חפר, השרון, והארץ כולה — האם לא כך נראתה? ומה עכשיו? — — —

התנער ממחשבותיו. נכנס אל בין גדר החייל, למחנה פנימה. חבר המקום פגשו במאור פנים. הזמינו לחדר האוכל, לשולחן הערוך לחם, ריבה, קומקום תה וספלים אחדים. ההלך ישב מול החלון הפתוח והשקיף אל עבר הכפר הערבי, נאפיעת, הצמוד אל גב' עות החול שם, במרחק של 20 דקות הליכה ברגל. הוא לגם מהתה, אכל לחם מרוח ריבה והאזין לדברי החבר.

— "כן, אנו עדיין בראשית. אין עוד מה לראות. רק 5 חדשים לעלייתנו. אבל כאן יקום כפר־דייגים גדול, שיהיה מבוסס על חקלאות ועל דיג.

"עכשיו אנו עושים עדיין נסיונות, כיצד לכבוש את החולות. חוקרים את החוף ואת מיני הדגים הרוחשים במים. אך התכניות הגדולות מוכנות כבר. חברינו, חיילים משוח' ררים, קבלו הכשרה טובה בדיג בחוף־לארץ ואין לנו ספק שנצליח במעשינו. נקים גם בריכות מלאכותיות לגידול דגים. מים מתו' קים נעביר מנחל אלכסנדר הסמוך. בתי חרושת נקים — לשימורי דגים, לרשתות ועוד. מעגן גדול נבנה על בסיס הסלעים שבמפרץ לעשרות סירות. יש לנו גם תכנית להקמת בית־הכראה על הגבעה שמנגד. המקום יפה, הים נפלא..."

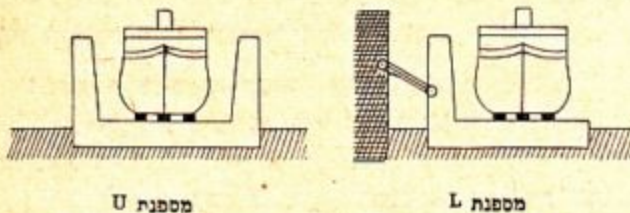
משיצא ההלך לדרכו חזרה, הסתובב לאחור כמה רגעים והציץ סביבו פעם נוספת. פת' אום התלבלבו החולות הבהירים והוריקו עד אפסיים. כבמקל־קסמים צצו ועלו בתיים, גי' נות, בתי חרושת לשימורים, שמעשנותיהן מעלות קיטור סמיך ואפל, כבישים, מכונות, המון עם רב. המפרץ מלא סירות וספינות מכל הגדלים והטיפוסים. יער של תרנים, מפ' רשים וארובות. חבלים ורשתות. ריח חריף של דגים. עשן ומלח עלה באף... לא, לא חלום הוא! לא ירחק היום והדבר יקום ויהיה. ישוב־דייגים גדול ופורה יעלה וישגר שג במינצת־אֶבְרוֹזאבורה, על חוף הים, הוא "מכמורת" כיום, ארגון חיילים משוחררים ונוטרים להתישבות ימית וחקלאית.

"מכמורת" — אֶבְרוֹזאבורה, לא הרחק מכפר ויתקין

להסיע אותה ממקום למקום, גם בתוך הנמל וגם מחוצה לו. אין עוד כיום האפשרות לבנות מספנות צפות גדולות באסיה ובאפריקה, מחוסר המתקנים הדרושים; בונים אותן על כן באירופה ומובילים אותן אל מעבר לים ע"י אניות סחבות גדולות. מליורפול הובאו מספנות לסינגפור (50.000 טון), מגלוגאו לולינגטון שבניו-זילאנד (17000 טון), מהמבורג לקאטארו, מליבק למונטוידאו וכו'. בימי המלחמה האחרונה הביאו מספנה צפה גדולה דרך תעלת פאנאמה לאוקיאנוס השקט. המספנה היתה רחבה מרוחבם של סכרי התעלה, על כן העמידו אותה על אחד מצדדיה, ומשכוה דרך הסכרים בלי עיכובים.

את גודל המספנה מבטאים ב"טונים" ז.א. במשקל, שאפשר להעלותו למספנה. היחס בין טונג' המספנה לבין טונג' האניה המשתמשת במספנה, מסובך הוא, כי מבוססים הם על עקרונות שונים לחלוטין. המספנות הגדולות ביותר נמצאות במלטה (65000 טון), בסאות-המפטון (60000 טון), בסינגפור (50000 טון), ברוטרדם (46000 טון), בדונופורט (32000 טון), ובניקולאיב (30000 טון).

מספנת U

מספנת L

יש צורות שונות למספנות הצפות. הנפוצה והחשובה ביותר היא מספנת U (ציור א'), המורכבת מדוברת יסודית ומשני קירות צדדיים חלולים הקשורים אל הדוברת קשר הדוק, לפעמים משתמשים בדוברת אחדות במקום הדוברת היסודית האחת. גם הדוברת (או הדוברות) וגם הקירות מחולקים תאים תאים, העומדים בפני המים. מספנת U מתאימה גם לאניות גדולות. מספנת L (ציור ב') הידועה גם בשמה האחר — מספנת 'off shore' — שונה מהראשונה בזה, שחסר לה קיר אחד. ע"י כך יכולים להכניס את האניה למספנה מן הצד, דבר שחשיבות מיוחדת לו ביחוד בנמלים בעלי שטח מצומצם. מספנה זו תלויה בזרועות ברזל חזקות, הקבועות ברציף היבשתי ונתנות לתזוזה. מספנה זאת אינה מתאימה לאניות גדולות מאד.

מספנת ההנחה (Deposition Dock) היא קומביניציה של מספנה יבשתית ומספנה צפה. החלק הצף מביא את האניה לחלק השני, המבוסס על עמודים בתוך המים, אל הצחפת שמעל העמודים. אין משתמשים עוד במספנה זאת אלא בנמלים מעטים, כדי לתקן בה

האניות והסירות צריכות, מזמן לזמן, בדיקה יסודית, בעיקר בחלקים הנמצאים מתחת לפני המים. בדיקתה ותקונה של האניה מאריכה בהרבה את זמן קיומה. בצוע תפקיד זה לא היה כרוך בקשיים, כל עוד מדובר היה בסירות קטנות, בעלות משקל קטן ביחס (סירות קדומות, סירות דיג וסירות העמים הפרימיטיביים כיום). בעזרת מכשירים פשוטים אפשר היה להעלותן לחוף, לבדיקה ולתקון. כשממדי הסירות גדלו והלכו, אי אפשר היה לעשות זאת עוד מבלי שהסירות עצמן תהיינה נתונות לסכנה.

עם שכלול התכניקה המודרנית הוקם ה"סליפוויי" (Slipway), שאליו מושכים את הספינות בעזרת עגלה — דרך מישור, העולה בזווית ידועה, מן המים ליבשה. אבל גם ה"סליפוויי" אין בו תועלת ביחס לאניות, אשר משקלן עולה מעל ל-2000 טון.

משתמשים גם בשיטה אחרת, המכוונת לאותה המטרה, מבלי להעלות את הספינה מתוך המים. לעתים תראו בנמל סירות-חוף, בעלות מפרשים, מוטות אל הצד. ע"י חלוקת משקלים מתאימה יוצרים הטיה זו לצד אחד, עד שהצד האחר נראה לעינים ויכולים לנקותו ולתקנו. אבל גם השיטה הזאת מוגבלת לאניות קטנות בלבד.

מן הראוי לציין כאן, שהאניות הגדולות שנבנו ע"י בימי הביניים, היו יותר כבדות ביחס מן האניות המודרניות הנבנות פלדה. לצרכי בדיקה ותקון היו מביאים או את האניה לתוך בריכה מיוחדת בנמל, סוגרים את השער ומוציאים את המים מתוכה, עד שהאניה נשארה עומדת על הקרקע. לפי שיטה זו ממלאה עוד כיום את תפקידה המספנה היבשתית החפורה (Graving Dock).

תועלת מרובה, בבדיקת האניות ותקונן, יש כיום במספנה הצפה. ראשיתה — במאה ה-17. בימי פטר הגדול הומצאה המספנה הצפה ממש, ע"י רבי-חובל אנגלי, שרצה לתקן את אניתו בנמל קרונשטאט. הוא קנה אניה גדולה וישנה, קצץ בה את חלקה האחורי, עד שהיה אפשר להביא לתוכה את האניה הטעונה תיקון, סגר את הכניסה המלאכותית והוציא את המים במשאבות, עד שהמספנה הצפה הראשונה העלתה את אניתו אל מעל לפני המים. שמה של האניה הגדולה היה "גמל" (Kamel) ועל שמה נקראו מספנות כאלו "גמלים". במרוצת הזמן שכללו את הגמלים ע"י כך, שסדרו בהם קירות כפולים וקרקעית כפולה (התחלת המאה ה-19), בזה הגדילו את כוח העלאתה של המספנה, שעליו בבוססות עוד כיום המספנות המודרניות, הבולטות לעינים בכל הנמלים הגדולים והבינוניים בעולם. מאז 1850 בונים אותן ברזל ופלדה.

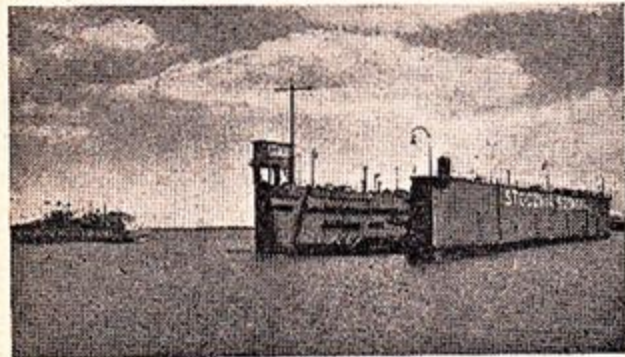
היתרון העיקרוני של המספנה הצפה הוא, שאפשר

(5) עם הופעת קרקעית המספנה מעל לפני המים מוכנה האניה לתיקון, כי כל חלקיה נראים אז לעין;

(6) אחר גמר התיקון מושקעת המספנה שוב והאניה יכולה לצאת לדרכה.

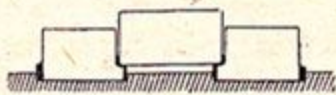
המספנה הצפה זקוקה למתקנים מיוחדים, שתוכל למלא את התפקידים המוטלים עליה: משאבות ורשת צינורות; מנופים נעים על פני הקירות וגשר מטלטל הקושר את שני הקירות, המאפשר מעבר לעובדים והובלת חומר. בצד הפנימי של שני הקירות נמצאים קרשים, אשר אפשר להדק אותם, כדי לבחון את מעמדה הנכון של האניה ולסמכה מהצדדים. המספנות הגדולות מצוידות במכונות פיקוח חשמליות רבות ומסובכות וקשר טלפוני מסועף. במקרה שהמספנה נמצאת על יד רציף של מספנה יבשתית, קשורה היא בה ע"י גשר מיוחד.

רובן של המספנות הצפות הן בידי חברות פרטיות; המספנות המשמשות את הצי המלחמתי שייכות לשלטונות ואין הן באות בחשבון, בדרך כלל, בשביל אניות המסחר. חשיבות מרובה למספנה הצפה, יש לקוות שנקבל מספנה כזאת גם לנמל חיפה, בו סודרה כבר מספנה צפה קטנה בימי המלחמה. מציאותה בנמל — הוא מקור חשוב להכנסות נוספות לתעשייתנו ומקום עבודה למספר אנשים נכר.

מספנה צפה, בנמל הפולני שלחוף הים הבלטי

המספנה המפותחת ביותר היא מספנת U, ששפורים נכרים נעשו בה בעשרות השנים האחרונות, ביחוד ע"י חלוקת המספנה לתאים (מ-3 עד 7), שכל אחד מהם מהווה מספנה נפרדת. התאים מחוברים חבור יציב וע"י צירוף אחדים מהם אפשר להאריך את המספנה. החשוב ביותר, שאפשר לתקן בה את חלקי המספנה עצמה שמתחת לפני המים, אם המספנה מחולקת לשלושה חלקים (סקציות) יכולים שנים מהם להעלות את החלק השלישי, עד שיופיע כולו מעל לפני המים. (Batted Sectional Dock) (צירוף ג'). אם הדוברה היסודית בלבד מחולקת אפשר להוציא

שתי סקציות מעלות את השלישית

את אחת הדוברות מתחת לקירות ולהביאה לתוך המספנה לצרכי תיקון. (Sectional Pontoon Dock). יש בזה משום התקדמות יסודית וחיונית לנמלים, שאפשר לנקות ולתקן את המספנה עצמה. הגסיון להניע את המספנה הצפה הנעה עצמית, דוגמת האניות, לא עלה יפה; ההודמנויות להשתמש בכך אינן מרובות ואין הן מצדיקות את השקעת ההון הגדולה, הדרושה לכך.

הפעלת המספנה הצפה נעשית שלבים שלבים.

- (1) המספנה מושקעת ע"י מילוי תאיה במים, בעזרת המשאבות הרבות החזקות, הנמצאות בקירותיה;
- (2) האניה נכנסת לתוך המספנה בעזרת אניות סוחבות;
- (3) מביאים את האניה לאמצע המספנה, עד ששידירתה תמצא בדיוק מעל לגושי העץ, שעליהם תעמוד האניה;
- (4) מריקים את התאים ע"י המשאבות, עד שהאניה תעמוד על גושי העץ (הנמצאים בקו חוצה ובשני הצדדים, שורות שורות);

בנק אנגלו-פלשתיה בערבון מוגבל

לונדון / תל-אביב / יפו / ירושלים / חיפה / הדר-הכרמל
 טבריה / צפת / פתח-תקוה / חדרה / רחובות / ראשון-לציון

סוחר מוסמך במטבעות זרות

חברת ע"זר:

חברת ב. א. פ. לנאמנות בערבון מוגבל

מי הים מכילים בקרבם תמיסות של מלחים שונים, ובעיקר: מגנזיום-ברומי, פחמת-הסידן, גפרת-האשלגן, גפרת-הסידן, גפרת-המגנזיום, מגנזיום-כלורי ומלח בישול (נתרן כלורי). למעשה מצויים בהם גם יסודות אחרים, כגון: היום, הברזל, הכסף, הזהב, הנחושת ותרבות חנקן שונות, מרקוביית הצמחים ובעלי החיים שבתוכם. מכאן, שמים אלה מכילים בקרבם את כל היסודות הדרושים לחייו התקינים של הצמח ובעלי-החי. מקור החיים הוא בים, בו הופיעו צמחים ובעלי-חיים ראשונים. עד היום מצויים בו יצורים רבים ושונים ביותר.

עם התקרר כדור-הארץ וירידת הטמפרטורה של האטמוספירה העוטפת אותו הפכו אדי המים למים וירדו על פני האדמה. אלה היו ימות המבול והשטפונות הענקיים. בתוך מים אלה הופיע לראשונה החי הקדום. עם הופעת היבשה נתקל החי שבמים בצורך להסתגל לתנאי היובש החדשים. דבר זה נעשה באיטיות ובחד-גוניות רבה. בעלי החיים והצמחים הסתגלו לראשונה לתנאים המיוחדים של אגמי המים המלוחים למחצה שבשפת הים ואחר נדדו ועברו — מתוך הסתגלות של דורי דורות — למים המתוקים שבנהרות ובאגמי המים הפנימיים. לאחר תקופות שנים ארוכות ביותר הצליחו סוף-סוף צמחים שונים להסתגל לתנאי יבשה רטובים למחצה. וכך אנו מוצאים מערכות צמחים החיים בתנאי רטיבות, אולם הפרייתם עודנה נעשית רק בתוך רטיבות מלאה. היא יוצאת לפועל רק עם רדת הגשם, בתוך טפות של מים. לבסוף, אנו מוצאים צמחים ובעלי-חיים שהסתגלו לתנאי יובש גמורים, אולם אלה נאלצו לקחת אתם לתוך גופם גלגולים שונים של מי הים: הצמחים — את הכלורופיל ובעלי החיים — את ההמוגלובין. ירקה-העלה, הוא הכלורופיל, בלעדיו לא יתכנו כל החיים של צמחים עצמאיים הבונים את גופם מחמרים אנאורגניים שבאוויר ובאדמה. הצמחים, החסרים חומר זה, הכרח הוא להם להיות טפילים ולהיוון מחמרים המוכנים להם על ידי צמחים ובעלי-חיים

אחרים. נתברר, לאור תגליות חדישות ביותר באופן התהוות הכלורופיל, כי אין הוא אלא גלגול של מי הים, וכאילו לקח אתו הצמח, בהפרדו ממקום חייו הקודם, קצת צידה לדרך לאותו מדבר-יבשה שנדד אליו.

ההימוגלובין, החומר המצוי בכדוריות הדם האדומות, גם תפקידו רב ביותר בחיי בעלי-החיים; הוא הוא המתחבר עם החמצן שבאוויר, החודר לגופנו ולגוף שאר בעלי-החיים בשעת הנשימה, כחומר הכרחי לקיומנו. ואף הוא ההימוגלובין, אינו אלא גלגול של מי ים אלה. בעלי החיים נאלצו לקחת גם אותו כצידה לדרך, בצאתם ליבשה.

ובזאת טרם תמו גלגולי מי הים. יש עוד להוסיף לכאן, כפי שמתברר בזמן האחרון, את הפורפירים, מעולם המחצבים. אלה הם גרגירים קטנטנים ביותר של חמרים מינרליים שונים, רפודים ונתונים בתוך אבנים ממבנה אחר. עד היום לא היה כל ביאור, המתקבל על הדעת, לאופן התהוותם. לאור בדיקות מדויקות ביותר שנעשו בזמן האחרון, גילו חוקרים שונים, שלפנינו כאן מאובנים קטנטנים של גרגירי כלורופיל והמוגלובין, שנתהו במשך דורי-דורות. פורפירים אלה מתחלקים כיום לאלפי מינים, לפי הרכבם וצורתיהם. למדו כבר להבדיל בין מאובנים של גרגירי ירקה-העלה ובין מאובנים הבאים מהמוגלובין שבבעלי-חיים. נעשית כעת עבודה מרובה, שתפקידה ללמוד להבחין מאיזה צמח ובאיזה בעלי-חיים מתקבל פורפיר זה או אחר. לפנינו דרך גוספת מענינת ביותר לעמוד על אופי וטיב בעלי-החיים והצמחים בתקופות הקדומות ביותר של כדור-הארץ. חמרים אלה מרובים ביותר כאמור ומתברר, שהם נפוצים מאוד על פני כדור-הארץ, בכל אותם המחצבים והחמרים שנוצרו משרידי בעלי-החיים והצמחים. מטיב האור, שהפורפירים נתונים בהשרפם, אפשר לשפט גם על משך הזמן שעבר עליהם מיום היותם צמחים ובעלי-חיים על פני האדמה או בתוך מימיה. כזאת היא פרשת הגלגולים של מי הים במידה שהדברים ידועים עד היום.

כרוניקה

מליאת המרכז בישיבתה

מרכז החבל הימי לישראל, עם באיכח הסניפים, התכנס לישיבה ב-11 לחז. ישב ראש — ה' מ. זיליס ט. י. פרישמן מסר דו"ח מפעולות המרכז בחמשת החודשים האחרונים (מדבריו — בחוברת זו). בוכוח השתתפו: הגב' מ. סקיבין (כפר-סבא), ה"ה י. גולדבורט ומ. פקר (ת"א), מ. פומרק (חיפה), י. לרנר (ירושלים), מ. רטנר (פת"ח), מ. הורביץ (רמת גן).

בקורי אורחים

קבוצת הנוער מאפריקה מבקרת במפעלי הים. 31 בחור ובחורה מהנוער הדרום-אפריקאי, שבאו ארצה לפני חודשים מספר לשנת הכשרה, סיירו — בלויית הד"ר צ. ברנדר — בימים 2 ו-3 ליוני בקבוצי הדיג ובמפעלי החבל הימי לישראל. ב"שדות ים" קיסריה ובגורדוניה מעפילים" בעתלית שמעו פרטים על הדיג העברי ועל החיים בכפרי הדייגים שלחופינו.

בחיפה הסבו לארוחת ערב, בבית יורדי הים, עם חברי הנשיאות של הסניף המקומי. ה"ה מ. פומרק, ד"ר צ. ברנדר וא. ארגמן מסרו להם פרטים על פעולות החי"ל ועל ארגוני הנוער הימי בארץ. הח' רבינוביץ השיבה דברי תודה בשם קבוצת המסיירים.

בביה"ס הימי קבלו המסיירים הסברה מקיפה מפי המנהל ד"ר ג. אהרוני. שם גם שמעו הרצאה מקיפה על בעיותיה של הימאות העברית מפי הד"ר נ. וידרא.

הרב ד"ר ויילר, אורחו של החבל הימי לישראל, הרב ד"ר מ. ח. ויילר, סגן יו"ר החבל הימי לישראל ביהנסבורג, המבקר עתה בארץ, הסב עם חברי הנשיאות ושוחח אתם על פעולות החי"ל ועל עבודתו של הסניף באפריקה הדרומית. ישב ראש במסבה הד"ר ז. זאלהיימר. בכ"ד בסיון ש.ז. בקר ד"ר ויילר, בלויית ה' י. פרישמן